Ազգ
Azg armenian daily
11 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1998 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ # 21 (1524)

Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության պատվիրակությունը կմեկնի Բաքու

Ինչպես հատուկ «Ազգի» համար ասաց «Հելսինկյան նախաձեռնություն 92» ՀՀ կոմիտեի համակարգող Կարեն Օհանջանյանը, փետրվարի 23-ից հետո ԱՄՆ «Գլոբալ Քոմյունիթի» կազմակերպության հովանու ներքո Ադրբեջանի մայրաքաղաքում նախատեսվում է անցկացնել Հայաստանի Հանրապետության, Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության եւ Ադրբեջանի Հանրապետության հասարակական գործիչների հանդիպում, որի մասնակիցները կքննարկեն տարածաշրջանում խաղաղության եւ կայունության հաստատմանն առնչվող խնդիրներ: Ըստ նույն աղբյուրի, հանդիպման ավարտից հետո ղարաբաղյան պատվիրակությունը կմասնակցի նաեւ Ադրբեջանի Հելսինկյան քաղաքացիական ասամբլեայի վեհաժողովի աշխատանքներին:

ՎԱՀՐԱՄ ԱՂԱՋԱՆՅԱՆ,
Ստեփանակերտ

ԸՆՏՐԱԿԱՆ

Ազգային առանցքի շուրջ... ժողովրդավարությամբ

ԱՐԻՍ ՂԱԶԻՆՅԱՆ

Ո՞վ է դառնալու հանրապետության նոր նախագահ... Պողոսը, Պետրոսը, Մարտիրոսը... Երեւի միեւնույնն է: Համաձայն եմ սատանայի թեկնածությանը, միայն թե նա ընտրվի: Ասվածը միֆ է, երբ պարտադրված է ու նշանակովի:

Հայաստանի միակ ուղին ազատ եւ արդար ընտրություններն են: Երեւանը, Սեւանը, մեր թաղը, Ղարաբաղը ածանցյալներ են: 1996-ը ապացուցեց, որ ժողովրդավարությունը բնավ չի հակասում պետական եւ ազգային շահերի գաղափարներին: Երբ վտանգված է ժողովրդավարությունը, վտանգված է նաեւ ազգայինը: Այլ կերպ ասած, ժողովրդավարության զարգացման աստիճանը ուղիղ համեմատական է ազգային ոգու զարգացածության մակարդակին: Երբ խախտվում է բերված բանաձեւը, նախագահը հրաժարական է տալիս:

Ռոբերտ Քոչարյանը եւ Վազգեն Սարգսյանը գործում էին այս բանաձեւի սահմաններում: Նրանք, փաստորեն, կարողացան իրավական ձեւակերպում տալ հիշյալ անհամաձայնությանը եւ սա ինքնին մեծ առավելություն է: Նրանց ճանապարհը հետեւյալն է՝ ազգայինից դեպի ժողովրդավարություն, մինչեւ բնականոն հավասարակշռվածություն: Սա մի բեւեռ է: 1996-ին Վազգեն Մանուկյանը եւ «Ազգային համաձայնության դաշինքը» ծառայելով ըստ էության, նույն նպատակին, գնացին հակառակ ճանապարհով՝ ժողովրդավարությունից դեպի ազգային, մինչեւ հավասարակշռվածություն: Չստացվեց առաջին «փորձը», ստացվեց երկրորդը: Եվ ամենից կարեւորն է, որ երկու բեւեռն էլ նույն առանցքի վրա են՝ ազգային-ժողովրդավար: Նման առանցքի կորուստը հավասարազոր է ազգի վերջնական տարալուծման եւ ձուլման:

Թե Ռոբերտ Քոչարյանի, թե Վազգեն Սարգսյանի, թե Վազգեն Մանուկյանի, թե Արիս Ղազինյանի գլխավոր անելիքը այդ առանցքի պահպանումն է: Առանցք, որի շուրջ պտտվում է այսօր բազմաբեկոր սփռված ազգը, նրա երազանքներն ու նպատակները:

Տես ♦ էջ 2

30+0

Ազատ արձակվեց Վահան Հովհաննիսյանը

ԱՆՈՒՇ ԳԱԼՍՏՅԱՆ

Երեկ կալանավայրից պետք է ազատ արձակվեր ՀՅԴ Գերագույն մարմնի անդամ, կուսակցության առաջամարտիկներից Վահան Հովհաննիսյանը, որ մեղադրվում էր պետական հեղաշրջման փորձի մեջ: Առավոտից ՀՀ ազգային անվտանգության նախարարության Խանջյան փողոցի մուտքի մոտ հավաքված հարազատները, կուսակիցները, լրագրողները սպասում էին նրա ելքին: Ժամը 5-ին շենքից դուրս ելնող Վահանը հայտնվեց սպասողների գրկում: Իրեն օղակի մեջ առնող լրագրողների հարցերին նա սկսեց պատասխան տալ մեծական լավատեսությամբ ու հումորով: Օրինակ, «ինչպե՞ս եք գնահատում ներկա քաղաքական իրավիճակը» հարցի ժամանակ աչքի առջեւ հայտնված Կիմ Բալայանին նայելով, ասաց. «Ուժասնո»: «Որո՞նք են լինելու առաջիկա անելիքները՝ կապված ընտրությունների հետ»: Վահանը պատասխանեց, որ ամենից առաջ իր գլխավոր անելիքը մնացած բոլորին բանտից արագորեն հանելն է: «Պատրա՞ստ է արդյոք դնել իր թեկնածությունն առաջիկա ընտրություններում» հարցին ի պատասխան նա ասաց, որ առաջադրվելու մասին որոշում կայացնելու է իր կուսակցությունը, եւ ինքը, որպես Գերագույն մարմնի անդամ, հնարավորություն կունենա քննարկելու այդ հարցը:

Հրանտ Մարգարյանից հետո Վահան Հովհաննիսյանը հանիրավի դատապարտվածներից երկրորդն էր, որ անհեթեթությունների թատրոնի դադարեցման շնորհիվ խուսափեց մսագարների վրեժխնդրությունից: Ե՞րբ արդարադատության կարժանանան մյուսները, այս պահին տրուժ դժվար է ասել: Իսկ մենք՝ լրագրողներս, սպասում ենք ազատվածների հետ հանդիպմանը:

ՀՀ վարչապետը շնորհավորեց Իրանի Իսլամական հեղափոխության 19-ամյակը

Վարչապետ Ռոբերտ Քոչարյանը երեկ ընդունեց Հայաստանում Իրանի Իսլամական Հանրապետության արտակարգ եւ լիազոր դեսպան Համիդ Ռեզա Նիքֆար Էսֆահանիին:

Զրույցի ընթացքում վարչապետն անդրադառնալով հանրապետության ներկա վիճակին, նշեց, որ երկրում իրադրությունը կայուն է, կառավարությունն աշխատում է սովորական ռեժիմով: Նա նաեւ արձանագրեց այն կարեւոր իրողությունը, որ իշխանության փոփոխությունը կատարվեց բացառապես սահմանադրական ճանապարհով, որի տրամաբանական ավարտը կլինի օրինական եւ արդար նախագահական ընտրությունների անցկացումը:

Ռոբերտ Քոչարյանը շնորհավորելով հյուրերին Իսլամական հեղափոխության հաղթանակի 19-րդ տարեդարձի առթիվ, նրանց մաղթեց հաջողություններ:

Հանդիպման մասնակիցները քննարկեցին նաեւ հայ-իրանական երկկողմ հարաբերություններին, ինչպես նաեւ Իրան-Հայաստան-Հունաստան եռակողմ համագործակցությանը վերաբերող հարցերի լայն շրջանակ:

ՀՀ ՎԱՐՉԱՊԵՏԻ ՄԱՄՈՒԼԻ ԳՐԱՍԵՆՅԱԿ

ՀՌԱԿ ներկայացուցիչները հանդիպեցին Ռոբերտ Քոչարյանին

Վարչապետ Ռոբերտ Քոչարյանը երեկ ընդունեց Հայաստանի Ռամկավար ազատական կուսակցության Հանրապետական վարչության անդամներ՝ ատենապետ Հարություն Կարապետյանին, ատենադպիր Համլետ Դալլաքյանին, անդամներ Շամիրամ Աղաբեկյանին, Հարություն Առաքելյանին եւ Հակոբ Ավետիքյանին: Նրանք վարչապետին փոխանցեցին ՌԱԿ-ի կենտրոնական վարչության հայտարարությունը:

Այնուհետեւ ծավալված զրույցը հիմնականում ընթացավ հանրապետության ներքաղաքական իրավիճակի շուրջ: Հատկապես կարեւորվեց այն հանգամանքը, որ իշխանության փոփոխության գործընթացն իրականանում է սահմանադրական ուղիով: Ըստ վարչապետի, երկրում իրավիճակը հանգիստ է, շարունակվելու են ժողովրդավարական եւ տնտեսական բարեփոխումները:

Ողջունելով առաջիկա նախագահական ընտրություններում հրապարակայնության եւ օրինականության ապահովման սկզբունքը, հանդիպման մասնակիցները շեշտեցին, որ ընտրությունները պետք է անցկացվեն փոխվստահության մթնոլորտում եւ նպաստեն հասարակության համախմբմանը:

ՀՀ ՎԱՐՉԱՊԵՏԻ ՄԱՄՈՒԼԻ ԳՐԱՍԵՆՅԱԿ

Էդուարդ Շեւարդնաձեն հրաշքով փրկվեց մահից

10 ՓԵՏՐՎԱՐ, BBC. Փետրվարի 9-ին տեղական ժամանակով 23.15-ին, աշխատանքից իր նստավայր վերադարձող Էդուարդ Շեւարդնաձեի նախագահական ավտոշարասյան վրա մոտ 15 անհայտ անձինք նռնակներ նետելով, խոշոր տրամաչափի զենքերով եւ ավտոմատներով փոթորկալից կրակ բացեցին, զոհվեցին պահակախմբի 2 անդամներ, մի քանիսն էլ ծանր վիրավորվեցին:

Էդուարդ Շեւարդնաձեին փրկեց հրաշքը եւ զրահապատ «Մերսեդեսը», որը նախորդ մահափորձից հետո Վրաստանի նախագահին էր նվիրել Գերմանիայի արտգործնախարար Կլաուս Քինկելը: Չնայած երկու արկ դիպել էր մեքենային, եւ այն ծածկվել էր գնդակներից, «Մերսեդեսի» վարորդին հաջողվել էր մեծ արագությամբ Շեւարդնաձեին դուրս բերել կրակի գոտուց: Վրաստանի նախագահը համարում է, որ ռազմական գործողություն հիշեցնող այդ մահափորձը կազմակերպել էին Վրաստանի տարածքով Ադրբեջանից դեպի Եվրոպա անցկացվող նավթամուղի ծրագրի հակառակորդները եւ որ կազմակերպված էր դրսի ուժերի կողմից: Այդ վարկածը հաստատող փաստ էլ կա. հարձակվողներից մեկը սպանվել է եւ նրա մոտ հայտնաբերվել է ազգությամբ չեչեն, ոմն Ջանդալիեւի անվամբ Ղազախստանում տրված անձնագիր: Վրաստանի խորհրդարանը մահափորձից մի քանի ժամ հետո գումարեց արտահերթ նիստ եւ որոշեց շրջափակել Վրաստանի տարածքում գտնվող ռուսաստանյան բոլոր ռազմակայանները ու այնտեղ կատարել ստուգումներ: Շեւարդնաձեն դեռ չի հաստատել այդ որոշումը: Մահափորձի կապակցությամբ առաջինը Շեւարդնաձեին է զանգահարել Հեյդար Ալիեւը:

Երեկ է. Շեւարդնաձեին զանգահարել եւ մտահոգություն ու աջակցություն է հայտնել նաեւ ՀՀ նախագահի պաշտոնակատար, վարչապետ Ռ. Քոչարյանը:

ԱՄՆ-ը օլիմպիադայի ընթացքում չի հարձակվի Իրաքի վրա, թեեւ համբերությունը սպառվել է

ՄՈՍԿՎԱ, 10 ՓԵՏՐՎԱՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ. Միացյալ Նահանգները հայտարարել է, որ պատրաստվում է կատարել ՄԱԿ-ի այն բանաձեւը, որով բոլոր երկրներին կոչ է արվում զերծ մնալ ռազմական գործողություններից Նագանոյում անցկացվող օլիմպիադայի օրերին: Այս մասին հայտարարել է Ճապոնիայում ԱՄՆ դեսպանը: Այսպիսով, մինչեւ փետրվարի 22-ը ԱՄՆ-ը հարձակում չի սկսի Իրաքի դեմ:

Իրաքյան ճգնաժամի դիվանագիտական լուծումը շարունակում է առաջնային մնալ Ամերիկայի համար, սակայն, ինչպես հայտնել է Պենտագոնի ղեկավար Ուիլյամ Քոհենը, Վաշինգտոնի համբերությունը սպառվում է:

Միացյալ Նահանգները մոտակա 10 օրվա ընթացքում Քուվեյթ է ուղարկելու 3 հազ. զինվոր, որոնք պետք է միանան այնտեղ տեղաբաշխված 1,5 հազարանոց զորամիավորմանը: Պարսից ծոցի շրջան է փոխադրվելու եւս 42 ինքնաթիռ, այդ թվում F117 սթելս տիպի 6 կործանիչ, B52 եւ B1 տիպերի 6 ռմբակոծիչ, F16TJ տիպի 6 ինքնաթիռ եւ այլն:

ԱՌԱՔԵԼՈՒԹՅՈՒՆ

Անհույս Ժիրինովսկին դեռ Երեւանում

Հայաստանը բոլոր մերժվածների հյուրընկալ

ԱՐԱՔՍ ՍԱՖԱՐՅԱՆ

Ինչպես արդեն տեղեկացրել ենք, Երեւանում է գտնվում ՌԴ Պետդումայի պատվիրակությունը լիբերալ-դեմոկրատական կուսակցության ղեկավար Վլադիմիր Ժիրինովսկու նախաձեռնությամբ, որի թռիչքը հումանիտար օգնություն Իրաք առաքելու նպատակով, կանխվել է Թուրքիայի եւ Իրանի կողմից օդային միջանցք չտրամադրելու պատճառով: Ինքնաթիռի տեխնիկական վայրէջքը մերժվել է նաեւ Բաքվի կողմից, առանց որեւէ բացատրության, իսկ Հայաստանը թույլատրել է տեխնիկական վայրէջքը եւ հյուրընկալել ՌԴ պատվիրակությանը:

Երեկ լրագրողների հետ հանդիպման ընթացքում ՌԴ Պետդումայի պատվիրակության անդամները Բաքվի մերժումը մեկնաբանել են Վաշինգտոնի թելադրող քաղաքականությամբ:

Տեղեկացնենք նաեւ, որ Ռուսաստանում Իրանի Իսլամական Հանրապետության դեսպանատունը փետրվարի 8-ին հերքել է ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ գործակալության հաղորդած այն լուրը, որը գործակալությանն են տրամադրել Թեհրանում ռուս դիվանագետներ, որ իբր Իրանի ԱԳՆ մերժել է ռուսական ինքնաթիռի թռիչքը Իրաք: Այնուհետեւ նույն աղբյուրը հանդես է եկել հայտարարությամբ, ըստ որի ԻԻՀ-ը պատրաստ է ՄԱԿ-ի Իրաքի դեմ բռնարգելքի հանձնախմբի հատուկ թույլտվության դեպքում անհրաժեշտ օժանդակություն տրամադրել Ռուսաստանին Իրաքին օգնություն առաքելու համար:

Երեկ նախատեսված էր Ժիրինովսկու այցելությունը ՀՀ-ում ԻԻՀ դեսպանատուն՝ չվերթի համար պայմանավորվածություն եւ համապատասխան թույլտվություն ստանալու համար, սակայն դեսպանատանն ընդհանրապես չեն ընդունել, իսկ «Վեստի» տեղեկատվության համաձայն, դեսպանատան հսկողությունն ուժեղացված է եղել:

digitised by A.R.A.R.@

ԸՆՏՐԱԿԱՆ

Ազգային առանցքի շուրջ...

Սկիզբը էջ 1

Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի քաղաքականության ամենաասարսափելի եւ չարագուշակ «ծրագիրը» ազգային մասնատման իրականացումն էր. փոխադարձ անվստահություն հարաբերությունների ամենատարբեր մակարդակներում, մինչեւ իսկ՝ հայաստանցի-ղարաբաղցի, հայաստանցի-սփյուռքահայ, ղարաբաղցի-սփյուռքահայ, սփյուռքահայ-սփյուռքահայ, հայաստանցի-հայաստանցի, ղարաբաղցի-ղարաբաղցի...

Հայը, ինչպես եւ ամեն ժողովուրդ, օժտված է որոշ յուրահատկություններով։ Եզակի մի էթնոս, որի ազգաբնակչության գերակշիռ մասը ապրում է հայրենիքից դուրս։ Երեւի թե այս տխուր իրողությունը ենթադրում էր համապատասխան մոտեցում եւ յուրահատուկ քաղաքականություն։ Գործնականում իրականացվեց հակառակը՝ օտարացում սկսած թաղային մակարդակներից։

Հաշված օրերի հեռավորությունից Վազգեն Սարգսյանի եւ Ռոբերտ Քոչարյանի «քաղաքական նախաձեռնությունը» իմաստավորված է հենց այն առումով, որ կոչված է պահպանելու խարխլված, բայց դեռ ողջ ազգային-ժողովրդավար առանցքը։ Եթե առանցքը լիներ մեռած, ապա հավաստացնում եմ, որ այս ծավալի փոփոխություններ չէին լինի։

Կարեւորագույն գործոն է նաեւ Ռոբերտ Քոչարյանի կողմից (տվյալ պարագայում նրա անձը դիտարկվում է սոսկ որպես ՀՀ նախագահի լիազորությունները ժամանակավորապես ստանձնած պետական այրի) ժողովրդավարության ինստիտուտների եւ ավանդույթների ներմուծման անհրաժեշտության ընկալումը։ Նա, փաստորեն, այսօր ներկայանում է որպես ազատ եւ արդար ընտրությունների երաշխավոր։ Եթե Ռոբերտ Քոչարյանը իրոք կարողանա գործնականում պահպանել տված խոստումը, ապա անկախ ընտրությունների ելքից եւ անկախ նրանից՝ կընտրվի նախագահ, թե ոչ, միեւնույն է, ամենալուսավոր տառերով նա ապահովագրված կլինի ազգի նորագույն պատմության էջերում։

Երբ ժողովուրդն ինքն իրեն չի հարգում, չի դառնում հասարակություն։ Ժողովուրդը քվեարկել չգիտի՝ նա վախկոտ է։ Քվեարկում է հասարակությունը։ Երկու տարի առաջ բնակչությունը դադարեց հասարակություն լինելուց։ Նա պետք է վերածնվի մինչեւ մարտի 16-ը։ Նախագահական թեկնածուների գրանցմամբ պետք է զբաղվի միայն ԿԸՀ-ը։ Թեկնածուները իրենք պետք է հասարակություն ստեղծեն։ Անհրաժեշտ է ձեւավորել նոր միջավայր, նոր մթնոլորտ։ Այսօր Ռոբերտ Քոչարյանի գլխավոր անելիքը հենց սա է։ Ներկայումս հանրապետությունում գործող բոլոր ազդեցիկ քաղաքական կազմակերպությունները եւ այրերը պետք է ընկալեն պատասխանատվության պահը։ Ամենամեծ առաքելությունները առավել գայթակղունակ են։

Անհույս Ժիրինովսկին դեռ Երեւանում

Սկիզբը էջ 1

ՀՀ արտաքին գերատեսչության մամուլի խոսնակ Արսեն Գասպարյանից տեղեկացանք, որ հայկական կողմը նախապես տեղյակ էր եղել, որ ռուսական օդանավը ՄԱԿ-ի հանձնաժողովի եւ Իրանի կողմից համապատասխան թույլտվություն չունի, այդուհանդերձ չի մերժել տեխնիկական վայրէջքը։ Անդրադառնալով չվերթի թույլատվությանը, պրն Գասպարյանը հիշատակելով Նյու Յորքում 1990 թ. սեպտեմբերի 25-ին ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդի ընդունած 670 բանաձեւի 6-րդ կետը, նշեց, որ նման չվերթի թույլատրումը առանց Իրաքի դեմ պատժամիջոցների հարցերով հատուկ հանձնաժողովի համաձայնության ԱՄՆ-ի կողմից դիտվում է բանաձեւի կոպիտ խախտում, նշելով, որ հարցի քննարկումը սառեցված է եղել Վաշինգտոնից հետագա ցուցումներ ստանալու նպատակով, սակայն ստեղծված իրավիճակում քննարկումները դեռեւս շարունակվում են՝ փորձելով կոնսենսուսի հասնել ՌԴ օդանավի հետագա ուղեւորության համար, բայց վերջնական որոշում դեռեւս կայացված չէ։ Կոմիտեի անդամներն իրենց երախտապարտությունն են հայտնել Հայաստանի կառավարությանը՝ համագործակցության համար, իսկ արտաքին գերատեսչությունը սպասում է պատժամիջոցների կոմիտեի համապատասխան որոշմանը։

Ավելացնենք, որ ՌԴ պատվիրակության Երեւան ժամանած լրագրողների նախնական տվյալների համաձայն, Ժիրինովսկին մտադիր է կրճատել նույնիսկ պատվիրակության (27) եւ լրագրողների (120) թվաքանակը, մասնավորապես վերջինը հասցնելով 15-ի

ԱՍՈՒԼԻՍ

Նոր նախագահը թերեւս կլուծարի Ազգային ժողովը

Ենթադրում է Խոսրով Հարությունյանը, տեղեկացնելով, որ փոփոխություններ են նախատեսվում ՀՀ նախագահի ընտրության մասին օրենքում

Փետրվարի 10-ին կայացավ ԱԺ նախագահ Խոսրով Հարությունյանի մամուլի ասուլիսը։ Սկզբից եւեթ նա շեշտեց, որ ներքաղաքական վերջին զարգացումները, որոնք տեղի ունեցան Հայաստանում, դուրս չեկան սահմանադրական շրջանակներից։ Դա կարող է նպաստել քաղաքական գործընթացների բնականոն զարգացմանը։ Փաստելով, որ ուժերի հարաբերակցությունը ԱԺ-ում փոխվել է առաջացնելով երկու խոշոր կառույց «Երկրապահ» պատգամավորական խումբը եւ «Հանրապետություն» խմբակցությունը, Խ. Հարությունյանը նկատեց, որ ԱԺ-ի կառույցները եւս փոփոխությունների կենթարկվեն։ Այսօրվա դրությամբ ԱԺ նախագահի մոտ խորհրդակցական հանդիպումներին մասնակցում են խորհրդարանում ընդգրկված բոլոր կուսակցությունները, այդ թվում նաեւ ԱԺՄ-ն եւ ԻՄ-ը։ Հարությունյանը հույս հայտնեց, որ ԱԺ-ում կարող է ձեւավորվել քաղաքական բանավեճի համար քաղաքակիրթ դաշտ։ Հարությունյանը «բացասական» որակեց այն երեւույթը, երբ ուժերի փոփոխություններն ԱԺ-ում առաջացնում են նաեւ կառուցվածքային փոփոխություններ։

Անդրադառնալով ԱԺ նախագահի պաշտոնում իր ընտրությանը, Հարությունյանը այն գնահատեց որպես քաղաքական փոխզիջման արդյունք, եւ համոզմունք հայտնեց, որ նման փոխզիջման արդյունքում կընդգրկվեն նաեւ հանձնաժողովների նախագահները եւ փոխնախագահները։ ԱԺ-ի օրենսդրական աշխատանքի գերակայությունները, ըստ Հարությունյանի, հետեւյալն են. ա) դատաիրավական ոլորտի բարեփոխումներ, բ) ընտրական օրենսգիրք, գ) պետական ծառայողի մասին օրենք, դ) տնտեսական ոլորտը ներառող օրենսգիրք, ե) ԱԺ-ի վերահսկողական գործառույթների իրականացում պատգամավորական լսումների միջոցով, զ) ԱԺ-ի միջխորհրդարանական կապերի ամրապնդում։ Ի պատասխան մեր այն հարցման, թե գերակայությունների համարակալումը օրինաչա՞փ է, թե՞ պատահական, Հարությունյանը նշեց, որ ավելի շուտ պատահական։

Անդրադառնալով ընտրական օրենսգրքերի ճակատագրին, Հարությունյանը նկատեց, որ պետք է ձեռք բերել ընդհանուր մոտեցումներ, եւ երկու վիճահարույց հարցերը (ընտրական հանձնաժողովների կազմավորման սկզբունքները եւ համամասնականի եւ մեծամասնականի հարաբերակցությունը) պետք է լուծել փոխհամաձայնության մթնոլորտում։

Հարությունյանը կարեւորեց նաեւ կուսակցությունների մասին օրենքի ընդունումը, որով պետք է ամրակայվեն նաեւ ներկուսակցական դեմոկրատիայի սկզբունքները։ Իսկ ընդհանրապես, անդրադառնալով ԱԺ-ի միջխորհրդարանական կապերի ամրապնդմանը, Հարությունյանը նշեց, որ առաջիկայում ԱԺ-ի պաշտոնական պատվիրակությունը կմեկնի մերձբալթյան հանրապետություններ, իսկ ԱԺ նախագահը հրավեր է ստացել ՌԴ-ի դաշնային ժողովի նախագահ Եգոր Ստրոեւից, ինչպես նաեւ Վրաստանի խորհրդարանի նախագահից։ Այլեւայլ հարցերին անդրադառնալիս Խ. Հարությունյանը «իմիջիայլոց» նկատեց, որ «դեռեւս պարզ չէ, թե ԱԺ-ն որքան կաշխատի», բայց այդ խնդիրները կարեւոր են։

Ի ճշտում լրագրողի հարցի, թե Հարությունյանն ակնարկում է վաղաժամկետ խորհրդարանական ընտրություննե՞ր, վերջինս նշեց, որ քաղաքական գործընթացները պետք է տրամաբանական զարգացում եւ ավարտ ունենան, եւ նոր նախագահը թերեւս կլուծարի գործող Ազգային ժողովը։ Անդրադառնալով ԿԸՀ-ի կազմի հնարավոր փոփոխություններին, Հարությունյանը նկատեց, որ դրանք կիրականանան միայն օրենսդրական փոփոխությունների արդյունքում։ Մեր այն հարցին, թե նախատեսվո՞ւմ են արդյոք փոփոխություններ ՀՀ նախագահի ընտրության մասին ՀՀ օրենքում, ԱԺ նորընտիր նախագահը դրական պատասխան տվեց, նշելով, որ կկատարվեն այնպիսի փոփոխություններ, որոնք կպահովեն ընտրություններում քվեարկության արդյունքների ամփոփման թափանցիկությունն ու վերահսկելիությունը։ Մեծ, արմատական փոփոխություններ օրենքում կատարելը սկզբունքորեն անհնար է եւ անշրջահայաց, նկատեց Հարությունյանը, ավելացնելով, որ այդ տեսակետին է նաեւ ԱԺՄ նախագահ Վ. Մանուկյանը։

ԱԺ նախագահը կարեւոր համարեց առաջիկա նախագահական ընտրությունների անցկացման որակը եւ օրինականությունը, նկատելով, որ մեր հետագա զարգացման համար այս ընտրությունների անցկացումը «ճակատագրական նշանակություն կարող է ունենալ»։

Առաջիկա նախագահական ընտրությունների արդյունքների մասին Հարությունյանը կանխատեսումներ չկատարեց, բայցեւ նկատեց, որ իր կարծիքով արդյունքները հայտնի կլինեն միայն երկրորդ փուլի ավարտից հետո, ասել է թե, ըստ Հարությունյանի, նախագահ կընտրվի միայն երկրորդ փուլում։

ՆԱՐԻՆԵ ՄԿՐՏՉՅԱՆ

Ավանդատուների բողոքը ավանդույթ է դառնում

Փոփոխությունների քամին չի ցրել սոցիալական անախորժությունների ամպերը։ Ընդհակառակը, նորանկախ Հայաստանի «զարկվածներն ու զրկվածները» ներիշխանական տեղաշարժերի հետ որոշակի հույսեր են կապում։ Խոսքը մասնավորապես «Արմենիա» բանկի կողոպտված ավանդատուների մասին է, որոնք, նախորդ շաբաթվերջից սկսած, փողոց են դուրս եկել կորցրած գումարները հետ բերելու, օրինականություն վերահաստատելու պահանջներով։ Բողոքողների երթուղին կարճ է. կառավարությունից դատախազություն եւ հակառակ ուղղությամբ, առայժմ զրոյական արդյունքով։

Երեկ ավանդատուների խումբը դարձյալ դատախազության «մատույցներում» էր «Արմենիա բանկը կողոպտված է կառավարական մակարդակով», «Պատասխանատվության ենթարկել Կենտրոնական բանկին», «Պահանջում ենք կողոպտված գումարները», «Դատախազությունից պահանջում ենք օրինականություն» ցուցապաստառներով եւ «Դա-տա-խազ» վանկարկումներով։ Բողոքողները պնդում են, որ դեռեւս 1996 թ. ապրիլի 4-ին դատախազություն ներկայացրած դիմումում 12 կետով բացահայտել են «Արմենիայի» ավանդների ալան-թալանի մեղավորներին, սակայն դատախազության հսկողության բաժնի պետ Սուրեն Գոզալյանն անհաղորդ է փաստարկների նկատմամբ. «Այնքան դիմումներ է չեղյալ հայտարարել եւ անպատասխան թողել, որ եթե բազկաթոռ չունենար, դրանք դարսելով կարող էր հանգիստ նստել»։ Դիմումի հետքերով «ռեւիզիա է եկել, քննել, բոլորը հաստատել, դեռ մի բան էլ ավելի», բայց, ավանդատու Սարգիս Հարությունյանի համաձայն, «Դատախազությունը չի ուզում բավարարել ավանդատուների պահանջները, որովհետեւ մեղսակից է էդ գործին ու չի ուզում մեզ ընդունել, նույնիսկ մեր երեսը չի ուզում տեսնել»։ Մյուսներն, ի հավելումն, ասացին «Մտածում ենք, որ Ռոբերտ Քոչարյանը մի բան անի իր կողքի օբյեկտներին (դատախազությանը եւ ԿԲ-ին-Լ. Պ.) այնպես հսկի, որ էս ծմեռվա ցրտին ժողովրդին փողոցից կտրի»։ Ցուցարարները «հրապարակեցին» մեղավորների ցուցակը. Բագրատ Ասատրյան, Լեւոն Բարխուդարյան, Կարապետ Ռուբինյան, Ռուբեն Վալեսյան եւ ուրիշներ դատախազության հիշյալ պաշտոնյայի «ընկերակցությամբ»։

Լ. Պ.

«Հայք» օրաթերթը կխմբագրի Էդմոն Զարգարյանը

ԵՐԵՎԱՆ, 10 ՓԵՏՐՎԱՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ։ «Հայք» օրաթերթի գլխավոր խմբագրի պարտականությունները կկատարի Էդմոն Զարգարյանը։ Ինչպես «Նոյյան տապանի» թղթակցին հայտնի դարձավ հավաստի աղբյուրներից, Է. Զարգարյանը ՀՀՇ պաշտոնաթերթի գլխավոր խմբագրի պաշտոնակատար է նշանակվել փետրվարի 9-ին։

Լրագրող Էդմոն Զարգարյանը «Հայք» օրաթերթում սկսել էր աշխատել թերթի նախկին գլխավոր խմբագիր Վարդգես Դավթյանի պաշտոնավարության ժամանակ։

«Ազգ»-ի կողմից ավելացնենք, որ «Հայք»-ի աշխատակիցներից մեկին ուղղված մեր հարցին, թե աշխատակազմը համամի՞տ է այդ նշանակմանը, վերջինս պատասխանեց, որ իրենք հազիվ են ճանաչում նրան։

ԼՂՀ անվտանգության խորհրդում

Փետրվարի 6-ին ԼՂՀ ղեկավար Արկադի Ղուկասյանի նախագահությամբ կայացել է հանրապետության անվտանգության խորհրդի նիստը, ուր քննարկվել է ռազմական տրիբունալի գործունեությունը 97 թվի 9 ամիսների ընթացքում։ Նշվել է, որ ռազմական տրիբունալի դատական պրակտիկայում բացահայտվել են մի շարք բացթողումներ եւ թերացումներ, որոնք բացասաբար են անդրադարձել քրեական գործերի հետաքննության օբյեկտիվության եւ ամբողջականության վրա։ Ընդունվել է որոշում, ըստ որի ԼՂՀ դատախազությանը, Գերագույն դատարանին եւ արդարադատության պետական վարչությանը հանձնարարվել է միջոցներ ձեռնարկել հետաքննության ռազմական մարմինների գործունեության վերահսկողությունը ուժեղացնելու, քննիչների պրոֆեսիոնալ մակարդակն ու պատասխանատվությունը բարձրացնելու, օրինականության ու արդարադատության սկզբունքները անշեղորեն իրականացնելու ուղղությամբ։

Նախարար Սերժ Սարգսյանի մամուլի ասուլիսը

Այսօր փետրվարի 11, ժամը 12:00-ին, ՀՀ ներքին գործերի նախարարության մշակութային կենտրոնի փոքր դահլիճում (Նալբանդյան 130) տեղի կունենա ՆԳ եւ ԱԱ նախարար Սերժ Սարգսյանի մամուլի ասուլիսը։

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության [illegible] տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ «Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
Ֆաքս 562941, AT&T (3742) 151065
e-mail INTERNET azg2@arminco.com
Գլխաւոր խմբագիր ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրէնութիւն / հեռ. 562863
Համակարգչային ծառայութիւն / 581841
Apple Macintosh համակարգչային շարուածքը «Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor H. AVEDIKIAN / phone 521635
47 Hanrapetoutian st.
Yerevan Armenia 375010

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Ընթացիկ

Երբ քաղաքական ուժերն արագ են կողմնորոշվում այս համազգային հետաքրքիր ժամանակներում, ապա ժողովուրդը կորցրել է կողմնորոշիչները, հուսանք, կարճ ժամանակով: Ինչպես միշտ, հիմա էլ պիտի են պարզել, որ ժողովուրդն անսխալ կկողմնորոշվի ընտրելով արժանավորին: Միայն թե ընտրությունն, նախագահին, նա պիտի սոցիալիստ լինի: Սոցիալիզմի գաղափարախոսությունը հիմնում շատ լավն է, երբ շեղումներ չլինեն: Կարո՞ղ եք ուրանալ»: Սոցիալիզմի կողմնակիցները բնեւ շատ են, բայց Սերգեյ Բադալյանի անունը հազվադեպ են նշում, փոխարենը ոգեւորված քննարկում են Դաշնակցության հնարավորու-բենն դաժան. «Դրանց պիտի բերես Օպերայի հրապարակ, ամեն մեկին մի վանդակի մեջ դնես, ժողովուրդը (կներեք արտահայտությանս) թքի երեսներին», «Դրոյի ամոգները ո՞ւր են, Դավիթ-Բեկի, Անդրանիկի տեռն ո՞ւր են, չկան: Բայց հիմիկվա առանձնատները, Ջրվեժի ճանապարհի տները տեսնում եք: Իրենք գնացին

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ

«Նոր նախագահը պիտի փորձ, ինտելեկտ ունենա»

ինչպես խոստանում են «վերեւից» եւ կանխատեսում «ներքեւից», ընտրություն լինի, կեղծիքների «յուղված» մեխանիզմներից ապահով:

Այս օրերին Անկախության հրապարակը դարձյալ աշխույժ է (խոսքը հանրահավաքային օրերի մասին չէ), հիմնականում տարեց մարդկանց տպավորիչ խմբերն աղմուկով վերլուծում են Հայաստանի քաղաքական կյանքը, հրաժարականների անցյալ դարձած հրավառությունը, առաջիկա տնտեսական եւ քաղաքական զարգացումների վարկածներ փոխանակում... Այս ամենը Արցախի դատի պաշտպանությանը վճռական աջակցություն հայտնող ցուցապաստառի ներքո, որ ինքնին խորհրդանշական է թվում տվյալ պահի համար եւ ընդհանրապես:

«Ո՞ւմ եք տեսնում ՀՀ նախագահի պաշտոնում» հարցին հավաքվածներից քչերը պատրաստի պատասխան ունեն: «Այդպիսի մեկը չկա, որ տեսնենք այ երբ լինի անպայման լավ կլինի: Ու պիտի մարդկանց քո հետեւից տանես, պիտի փորձ ունենաս, ինտելեկտ ունենաս, այս վիճակից դուրս գալու ուղիներ գտնես»: Մեծ մասը սոցիալիզմի կողմնակից են: «Երբ երկիրը վերականգնելու համար ենք ընտրում էդ նախագահին,

Կողմնորոշվածներ էլ կան, ստերը պնդում են «Րաֆֆի Հովհաննիսյան պրեզիդենտ, Արմեն Սարգսյան մինիստրների սովետի նախագահ», կամ հակառակ տարբերակը: Չափազանց արմատական մեկի կարծիքով, «թուրքի դեմ երկու բառ ասաց, Լեւոնը հանեց (խոսքը նախկին արտգործնախարարի մասին է): Սիոնիզմի գաղափարով էր առաջնորդվում, դրա համար էլ Հայաստանն էս վիճակին հասցրեց: Ամերիկայից վարկեր էին ստանում, ո՞ւր են էդ փողերը, որ մեր թոռները պիտի վճարեն»: Մեկ ուրիշը պահանջում է. «Լեւոն Տեր-Պետրոսյանին պետք է բերել, կանգնեցնել էս հրապարակում», իսկ «Խաչիկ Ստամբոլցյանին բերել կախել, ինչի՞ պառկեց պոեզի գծերի վրա, «կառուցիկը» փակեց»: Քոչարյանի թեկնածության նկատմամբ զգուշավորություն կա. «Երբ Սահմանադրությունը փոխվի եւ ընտրվի, կարելի է, բայց նոր մարդ է հանրապետության համար, մենք նրա աշխատանքը չենք տեսել»:

Նախագահի արտահերթ ընտրություններից առաջ մարդկանց հուզում է «հրաժարվածների» պաշտպանվածության խնդիրը: Գնահատականները խիստ են, եր-կավ արին, գոնե իրենց հարստությունը աղքատներին բաժանեն»: Իմ առարկությունը. «Չեն գնացել, Երեւանում են», հակահարված է ստանում. «Չեն գնացել, կգնան, բոլորն արտասահմանյան բանկերում լիքը փող ունեն»: Սակայն զրուցակիցներիս կարծիքով, «նոր կառավարությունը չպիտի թողնի, որ էդ շայկան Հայաստանից ծլկի, պիտի ստիպել, որ սեփական փողերով իրենց քանդածը վերականգնեն»: Իսկ մի քաղաքացի իմանալով «Ազգ»-ական լինելս, կշտամբեց. «Էդ «Ազգը» որ դարձրել եք 100 դրամ, տպաքանա՞կն ինչու չեք ավելացնում. ժամը 11-ին ոչ մի տեղ չկա, որ առնենք»:

Մանրամասնում տարակարծիք լինելով հավաքվածներն անդրդվելի են «ռազմավարական» ղարաբաղյան հարցում. «Ազգովին ոտի ենք կանգնել պայքարել մեր տերիտորիան ազատել, ի՞նչ է եղել, Գիտություն կա, բան կա, թող գնան կարդան Րաֆֆի, թող կարդան Րաֆֆին, ամեն ինչ տեղն է»: Այնպես որ, հրապարակում գերիշխող տրամադրությունը բոլոր դեմքերում հետեւյալն է. «Ձեռքներդ հեռու Ղարաբաղից»:

ԱՆԱԹ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

ԻԻՀ-19

ԼՂՀ-Իրան համագործակցությունը պետք է ընդլայնվի

Ինչպես հայտնի է, 1992-ից սկսած հայ-ադրբեջանական հարաբերությունների կարգավորմանն ու ներդաշնակեցմանն ուղղված ակտիվ միջնորդությամբ հանդես էր գալիս նաեւ Իրանի Իսլամական Հանրապետությունը: Ղարաբաղյան հակամարտության գոտում հաստատված շուրջ 3,5-ամյա զինադադարը, ըստ Ստեփանակերտի քաղաքական դիտորդների, նաեւ պաշտոնական Թեհրանի ջանքերի արդյունքն է: Ճգնաժամի խաղաղ կարգավորման գործընթացում վերջին տարում նկատվող լճացումն ու ԵԱՀԿ միջնորդական առաքելության առայժմ ցածր արդյունավետությունը ԼՂՀ քաղաքական շրջանակների որոշ ներկայացուցիչների ստիպեցին հանգել այն եզրակացության, որ ներկա փուլում անհրաժեշտ է ակտիվացնել Իրանի միջնորդական դերը, հատկապես առնելով կարեւորագույն այն հանգամանքը, որ հազարամյակներ շարունակ կողք-կողքի ապրող հարեւան ժողովուրդներն ավելի հեշտ կհասկանան միմյանց, քան տեսական ծրագրերով տարված ու փոփոխական կեցվածք ունեցող այլ երկրներ:

Դժվար է թերագնահատել Իրանի դերը նաեւ ՀՀ-ում տնտեսական իրավիճակի կայունացման առումով:

Ստեփանակերտի քաղաքական շրջանակներում այն կարծիքին են, որ ԼՂՀ-Իրան համագործակցությունը պետք է ընդլայնվի՝ ներգրավելով նորանոր բնագավառներ: Լուրջ ծրագրեր կարող են իրականացվել, օրինակ, մշակույթի ոլորտում: 4 տարի առաջ Ստեփանակերտում մտադրություն կար ֆինանսական միջոցներ հատկացնել Շուշիի պարսկական մզկիթների վերանորոգման համար: Ինչպես հայտնի է, իսլամական մշակույթի այդ նմուշները ադրբեջանական զորքերի կողմից վերածվել էին զինամթերքի պահեստների եւ մասնակիորեն ավերվել: Իսկ 1997-ի փետրվարի 10-ից (ԻԻՀ հեղափոխության հաղթանակի 18-րդ տարեդարձի օրը) Ստեփանակերտի թիվ 1 դպրոցում ԼՂՀ միջնակարգ հանրակրթական հաստատությունների համակարգում առաջին անգամ սկսվեց դասավանդվել պարսկերենը: Ծնողների ցանկությամբ 4-րդ դասարանների 17 սովորողներից ձեւավորվել է պարսկերենի ուսուցման խումբ: Դասընթացները կազմակերպվել են մշակութաբանական կապերի զարգացմանը նպաստող «ՄԱԲԱ» միության նախաձեռնությամբ եւ ԼՂՀ կրթության եւ գիտության նախարարության աջակցությամբ:

«Թեհրանն այն սակավաթիվ երկրներից է, իսկ գուցե եւ միակ պետությունը, որը գոյացման առաջին իսկ օրվանից մինչ այսօր պահպանել է զերծության իր կարգավիճակը», ասաց ԼՂՀ ԱԺ ազգային անվտանգության եւ պաշտպանության հանձնաժողովի նախագահ Մուրադ Պետրոսյանը: Ու երբ նման պետության հետ մենք ապրել ենք ու ապրում ենք հարեւանությամբ, ապա նրա դերն ինչպես Ղարաբաղի ճգնաժամի կարգավորման, այնպես էլ մեր փոխհարաբերությունների ընդլայնման հարցում պետք է լինի մեծ, եթե ոչ բացառիկ: Իրանի հետ հարաբերությունները մենք պետք է հաստատենք ոչ այսրոպեական շահերի հիման վրա: Կան հարցեր, որոնք տասնամյակներ շարունակ, գուցե եւ ավելի երկկողմ հետաքրքրություն են ներկայացնում», նշեց Պետրոսյանը: Իր հերթին ԼՂՀ ԱԺ արտաքին հարաբերությունների հանձնաժողովի նախագահ Բորիս Առուշանյանը հայտնելով իր կարծիքը ԻԻՀ հեղափոխության տարեդարձի մասին, նշեց, որ պաշտոնական Թեհրանի դերը տարածաշրջանում խաղաղության եւ կայունության հաստատման գործում անգնահատելի է, չնայած Ադրբեջանը այլ կարծիքի է այս խնդրում»: «Շնորհավորում եմ Իրանի ժողովրդին ազգային տոնի առթիվ, մաղթում նրան խաղաղություն եւ հետագա բարգավաճում», ասաց Բորիս Առուշանյանը:

ԱՆԱՀԻՏ ԱՂԱՍՅԱՆ

Բարի գործը չի մոռացվում

«Ազգն» ստացել է «Զինվորի մայր» կազմակերպության նախագահ Գրետա Միրզոյանի նամակը, ուր վերջինս հիշեցնում է, թե փետրվարի 17-ին լրանում է 5 տարին այն օրից, երբ իրենց կոմիտեն Արցախից, Կրասնոսելսկից եւ Աղեսի գոտուց անօթեւան մնացած եւ Երեւանում անտերունչ թափառող 209 երեխաների հավաքելով ուղարկեց Թեհրան: Դա պատերազմական դաժան ժամանակաշրջան էր մեր երկրի համար, ժողովուրդը սառչում էր ցրտից, տառապում թերսնումից ու խավարից, եւ անպաշտպան երեխաները, որ մեծ մասամբ զոհված ազատամարտիկների ընտանիքներից էին, կործանման էին դատապարտված: Բարեկամ Իրանը մարդասիրաբար իր դռները բացեց այդ դժբախտների առաջ, իսկ թեհրանահայ համայնքը իր ծոցում գուրգուրեց ու փրկեց նրանց:

Տիկին Գրետա Միրզոյանը այդ մարդասիրական քայլի 5-րդ տարեդարձի առթիվ խնդրում է թերթի միջոցով կրկին խորին երախտագիտություն հայտնել Իրանի Իսլամական Հանրապետության ղեկավարությանը, ջերմորեն շնորհավորելով նրանց եւ Հայաստանում Իրանի դեսպանության բոլոր աշխատակիցներին հեղափոխության 19-րդ տարեդարձի առթիվ, ինչպես նաեւ տեղյակ պահել թեհրանահայ համայնքի մեր սրտակից հարազատներին, որ նրանց գուրգուրած երեխաները բոլորը ողջ-առողջ են, շարունակում են կրթությունը, իսկ մի քանիսն էլ արդեն ընտանիք են կազմել եւ երջանիկ են:

«Ազգը» սիրով կատարում է տիկին Գրետա Միրզոյանի խնդրանքը:

Ռ. Հ.

ՆԱՄԱԿԻ ՀԵՏՔԵՐՈՎ

Փակուղիները երբեմն բացվում են

«Ազգ» թերթի 1998 թ. հունվարի 30-ի համարում տպագրված ՀՀ վարչապետին ուղղված բաց նամակում («Ամրացված բնակելի շենքի հարցը Շիրակի մարզպետարանի փակուղում») հեղինակների Ախուրյանի թիվ 20 շենքի վարձակալների նշած փաստերը ուսումնասիրվել են Շիրակի մարզպետարանի համապատասխան հանձնաժողովի կողմից: Այդ ուսումնասիրության արդյունքները ներկայացնելով վարչապետին, ինչպես տեղեկացրին մեզ վարչապետի գրասենյակից, մարզպետ Արարատ Գոմցյանը պարզաբանում է, թե թիվ 20 շենքի բնակարանների բաշխումը «ձգձգվել է ոչ թե կամայականորեն, ոչ թե եղել է քաշքշուկ, այլ նախկին շրջգործկոմի ընդունած որոշման անճշտությունն ու փաստերի առկայությունը պահանջում էին որոշակի ժամանակ վարձակալների օրինական իրավունքները վերականգնելու համար»: Թեեւ մեր նամակագիրների նշած «մեկուկես տարի» ձգձգումը թեեւ կամայականորեն էլ չի եղել, ապա չափազանց երկար է տեւել: Ինչեւէ: Կարեւորն այն է, որ «փակուղին» բացվել է, եւ Ախուրյանի գյուղապետարանը փետրվարի 2-ից սկսել է բնակարանների օրդերավորումը: Կարեւոր է նաեւ վարչապետի անմիջական արձագանքը մեր հրապարակմանը:

ԵՐԵՎԱՆ

Իրանի առեւտրականների միությունը նշեց հեղափոխության հաղթանակի 19-ամյակը

Հայաստանի Իրանի առեւտրականների միությունը կազմակերպել էր ընդունելություն Իրանի իսլամական հեղափոխության 19-ամյակի առիթով: Շաբաթ օրը, փետրվարի 7-ին «Արմենիա» հյուրանոցի 3-րդ հարկի ռեստորանում հավաքվել էին Հայաստանում ապրող եւ գործող իրանցի առեւտրականներն իրենց իրանահայ եւ հայաստանցի գործընկերների հետ: Հյուրասիրության սեղանների շուրջ ծավալվել էր աշխույժ զրույց, որն ընդգրկում էր հայ-իրանական տնտեսական եւ առեւտրական հարաբերությունները:

Ընդունելությունն իր ներկայությամբ պատվեց Իրանի Իսլամական Հանրապետության դեսպան Համիդ Ռեզա Նիքքար Էսֆահանին, ընկերակցությամբ դեսպանատան տնտեսական բաժնի գործավար պրն Հ. Ղորբանիի: Շնորհավորական ելույթներից հետո Իրանի առեւտրականների միությունը մեծարգո դեսպանին նվիրեց հուշանվեր ու մեդալ: Ներկաները դիտեցին Իրանի Իսլամական Հանրապետությանը նվիրված տեսահոլովակներ, ունկնդրելով ազգային ու հայրենասիրական երգեր, նվագներ: Ընդունելության ավարտին ներկաները հյուրասիրվեցին իրանյան դրոշի գույներով պատրաստված կարկանդակներով:

Հ. ՄՈՎՍԵՍՅԱՆ

Քննարկվում է իրանական հեղափոխության փորձը

Փետրվարի 10-ին ՀՀ ԳԱԱ մեխանիկայի ինստիտուտի դահլիճում տեղի ունեցավ Իրանի իսլամական հեղափոխության 19-րդ տարեդարձին նվիրված գիտական սեմինար: Այն կազմակերպել էին Հայաստանի քաղաքագետների միությունը (Հմայակ Հովհաննիսյան) եւ ԱԻՄ քաղաքական կանխատեսումների եւ վերլուծությունների «Ազդակ» ակումբը (Արմեն Պողոսյան): Սեմինարի թեման էր «Իրանի իսլամական հեղափոխության պատմական փորձը եւ հայկական պետականության խնդիրները»: Հետաքրքիր դիտարկումներ ու եզրահանգումներ պարունակող զեկուցումներով հանդես եկան ՀՀ քաղաքագետների միության նախագահ, քաղաքագիտության դոկտոր Հմայակ Հովհաննիսյանը եւ «Սահմանադրական իրավունք» միության նախագահ Հրանտ Խաչատրյանը: Բանախոսները զարգացրին այն միտքը, թե ցանկացած հասարակության առավել եւ պետականորեն կազմավորված ժողովրդի համար որքան կարեւոր է վերադարձն իր ազգային արժեքներին, որքան անհրաժեշտ է ազգային գաղափարախոսությունը առաջընթացի հեռանկարի առումով, ինչը փայլուն կերպով հաստատում է նաեւ Իրանի իսլամական հեղափոխության փորձը եւ ինչին [illegible] կերպով ձգտում էին «ներքին» Հայաստանի երեկվա իշխանավորները:

ԱՐՓԻԿ ՏԻԳՐԱՆՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Իրանի Իսլամական

Իրանը նշում է Իսլամական հեղափոխության 19-րդ տարելիցը

Այսօր, փետրվարի 11-ին, Իրանում մեծ շուքով ու հանդիսավորությամբ տոնում են Իսլամական հեղափոխության 19-րդ տարելիցը։ 1979 թ. փետրվարի 11-ին հեղափոխությունը տապալեց Իրանում 2500-ամյա պատմություն ունեցող միապետական վարչակարգը, հիմնադրվեց աշխարհում առաջին կրոնապետությունը։ Այլ կերպ ասած, Իրանում հաղթեց Ֆրանսիական եւ Հոկտեմբերյան հեղափոխություններից հետո իր խորությամբ ու ծավալով աշխարհի ամենամեծ հեղափոխությունը, որը դասվեց «անսահմանափակ» հեղափոխությունների շարքը, քանզի հիմնարար փոփոխության ենթարկեց ոչ միայն երկրի քաղաքական համակարգը, այլեւ հասարակական կյանքի բոլոր ոլորտները՝ տնտեսությունը, զինված ուժերը, մշակույթը, հոգեբանությունը, ընտանիքը եւ այլն։ Իրանի իսլամական հեղափոխությունը հիմնովին տարբերվում է երրորդ աշխարհում մինչ այդ տեղի ունեցած մեծ թվով «սահմանափակ» հեղափոխություններից։

20-րդ դարում Իրանում տեղի է ունեցել երկու հեղափոխություն 1906 թ. Սահմանադրական եւ 1979 թ. Իսլամական, որոնց դրոշակիրները եղել են շիա հոգեւորականները։ Ղաջարների միապետական բռնապետության դեմ ուղղված Սահմանադրական հեղափոխությունը դասվել է «սահմանափակ» հեղափոխությունների շարքը, որի հետեւանքով Իրանում հաստատվեց սահմանադրական միապետություն։ Նշենք նաեւ, որ Սահմանադրական հեղափոխության մեջ հոգեւորականության դերին իրանագետներն ու պատմաբանները տարբեր գնահատականներ են տվել։ Ոմանք հեղափոխության առաջնորդներից մեկին այաթոլլա Սեյեդ Մոհամեդ Բեհբահանիի գործունեությունը որոշիչ գնահատելով, ընդգծել են. «Եթե չլիներ այաթոլլահ Բեհբահանին, չէր լինի նաեւ Սահմանադրական հեղափոխությունը»։ Մինչդեռ մասնագետների մի այլ խմբի կարծիքով, թեեւ այաթոլլահ Բեհբահանին ազնիվ մղումներով սկսեց հեղափոխական գործունեությունը, բայց ընկնելով անգլիացիների ազդեցության տակ, հեղափոխությունը շեղեց բուն նպատակներից։ Գնահատական, որը բնորոշ է գրեթե բոլոր հեղափոխություններին։

Այսուամենայնիվ, հաշվի առնելով դարասկզբին Իրանում եւ տարածաշրջանում տիրող իրավիճակը, Սահմանադրական հեղափոխությունը խոշոր իրադարձություն էր։ Սակայն հեղափոխության նվաճումները հետագայում պարբերաբար ոտնահարվեցին թե ղաջար եւ թե փեհլեւի միապետների կողմից, որոնք իրենց ձեռքում էին կենտրոնացրել ողջ իշխանությունը։

1941 թ. օգոստոսի 25-ին հակահիտլերյան դաշնակիցները գրավեցին Իրանը։ Իսկ երկու օր անց գահընկեց արեցին բռնապետ Ռեզա Փեհլեւիին, աքսորելով երկրից։ Իշխանության եկավ նրա որդին թագաժառանգ Մոհամեդ Ռեզա Փեհլեւին, որը Իրանի վերջին շահն էր։ Վերջինիս իշխանության առաջին փուլում 1941-53 թթ., կարելի է ասել, երկրում սահմանադրությունը գործում էր, գործադիր իշխանությունը կենտրոնացված էր վարչապետի ձեռքում, օրենսդիրը խորհրդարանի։

1953 թ. օգոստոսին ԱՄՆ-ի աջակցությամբ Իրանում իրականացվեց հեղաշրջում, տապալվեց վարչապետ Մոհամեդ Մոսադեղի ազգային կառավարությունը եւ ամրապնդվեց Մոհամեդ Ռեզա շահի բռնապետությունը, որն աստիճանաբար իր ձեռքը վերցրեց երկրի իշխանության բոլոր լծակները։ Արդեն արեւմտյան, մասնավորապես ամերիկյան կողմնորոշում որդեգրած շահական Իրանը 1959 թ. ԱՄՆ-ի հետ փոխադարձ պաշտպանության պայմանագիր կնքեց, Թեհրան-Վաշինգտոն սերտ փոխհարաբերությունները վերջնականապես ամրագրվեցին։ 1953 թ-ից ի վեր ԱՄՆ-ն ջանք չխնայեց Իրանում շահի վարչակարգը պահպանելու ուղղությամբ, քանզի Վաշինգտոնը, ելնելով իր շահերից, ձգտում էր ամեն գնով այս երկիրը հակահամայնավարական ճամբարում պահել։

1963 թ. սկզբին Մոհամեդ Ռեզա շահը ձեռնամուխ եղավ 6 կետից բաղկացած սոցիալ-տնտեսական բարեփոխումների ծրագրի իրականացմանը։ Այն հետագայում շահի քարոզչական մեքենայի կողմից հռչակվեց որպես «սպիտակ հեղափոխություն», քանզի հոգեւորականությանն ու համայնավարներին համապատասխանաբար անվանում էր «սեւ» եւ «կարմիր» ռեակցիա։ Ընդդիմությունը, ինչպես նաեւ բազմաթիվ մտավորականներ բարենորոգումների այդ ծրագիրը համարեցին կիսատ-պռատ, ցուցադրական, որը հաշվի չի առնում երկրի առանձնահատկությունները եւ մշակվել է Վաշինգտոնում։ 1963 թ. հունվարի 9-ին հրապարակվեց այդ ծրագիրը, որը հունվարի 26-ին պետք է հաստատվեր հանրաքվեով։ Երկրի բարձրաստիճան հոգեւորականությունը այաթոլլա Ռուհոլլա Մուսավի Խոմեյնիի գլխավորությամբ բարեփոխումների ծրագրի դրույթները գնահատելով որպես իսլամի սկզբունքներին ու ազգային շահերին հակասող, շահից պահանջեցին հրաժարվել դրա իրականացումից, որի կարեւորագույն կետը հողային բարեփոխումներն էին։ Բնականաբար շահը մերժեց այդ պահանջը։ Հունվարի 22-ին երկրի խոշոր քաղաքներում ընդդեմ այդ ծրագրի կազմակերպվեցին բազմամարդ ցույցեր, որոնց ակտիվորեն մասնակցում էին նաեւ ազգային ուժերը։ Ցույցերը ցրվեցին, ձերբակալվեցին բազմաթիվ հոգեւորականներ, ինչպես նաեւ ազգայնական ուժերը ներկայացնող «Ազգային ճակատի» 22 անդամներ, այդ թվում Իսլամական հեղափոխության հաղթանակից հետո հաստատված ժամանակավոր կառավարության վարչապետ Մեհդի Բազարգանը (վախճանվեց 1995 թ. հունվարի 21-ին)։ Թերեւս կարելի է ասել, որ սա ազգայնական ուժերի հանձին Ազգային ճակատի, ամենակարեւոր գործունեությունն էր ընդդեմ շահի վարչակարգի։

Այսուհանդերձ, 1963 թ. հունվարի 26-ին շահի բարեփոխումների «սպիտակ հեղափոխության» ծրագրի հանրաքվեն կայացավ 5 մլն 600 հազար կողմ եւ 450 հազար դեմ։ Այսպիսով, հաստատվեց բարեփոխումների ծրագիրը եւ սկսվեց դրա իրականացումը։ Հոգեւորականությունը շարունակեց բողոքն ընդդեմ այդ ծրագրի իրականացման։ Բողոքի ցույցերի գագաթնակետը 1963 թ. հունիսի 3-ն էր, երբ ողջ երկրում տեղի ունեցան բազմաթիվ ցույցեր, որոնք կազմակերպում էր հոգեւորականությունը Խոմեյնիի գլխավորությամբ։ Այդ օրը նախատեսված էր նաեւ Խոմեյնիի ելույթն իր նստավայր Ղոմ քաղաքում, եւ տարբեր քաղաքներից մեծ թվով մարդիկ էին հավաքվել այստեղ։ Նման բազմությունը մտահոգեց շահի վարչակարգին, որը Խոմեյնիից պահանջեց հրաժարվել ելույթից, սակայն վերջինս տեղի չտալով, այդ օրն արտասանեց իր հայտնի ճառերից մեկը։ Հունիսի 5-ին անվտանգության մարմինները ձերբակալեցին Խոմեյնիին եւ տեղափոխեցին Թեհրան, ինչը բողոքի ցույցերի ավելի հուժկու ալիքի պատճառ դարձավ, որոնց ճնշման ընթացքում զոհվեցին մի քանի մարդ, վիրավորներն զգալի թիվ կազմեցին։ Ձերբակալվեցին ավելի քան 1500 հոգեւորականներ, մի քանիսը մահվան դատապարտվեցին։ Հունիսի 5-ն Իրանի Իսլամական Հանրապետությունում համարվում է հեղափոխության սկիզբը, եւ ամեն տարի այդ օրը նշվում է մեծ շուքով։

Շահի վարչակարգը ժողովրդական առավել մեծ հուզումներից խուսափելու նպատակով, կարճ ժամանակ անց Խոմեյնիին ազատ արձակելով, տեղափոխեց Թեհրանի հյուսիսում գտնվող մի առանձնատուն խիստ վերահսկողություն սահմանելով նրա նկատմամբ։ Այսուհանդերձ, Խոմեյնիին հաջողվում է շարունակել պայքարը շահի քաղաքականության դեմ։ Այդ էր պատճառը, որ 1965 թ. այաթոլլա Խոմեյնին աքսորվեց Թուրքիա, որտեղ երկու երկրների վերահսկողությամբ նրան արգելված էր քաղաքական-հասարակական գործունեություն ծավալել։ Նույն թվականին, երբ Թուրքիան արդեն դժվարանում էր վերահսկել Խոմեյնիի գործունեությունը, նրան աքսորեցին Իրաքի Նաջաֆ քաղաք, որտեղ կրկին գտնվում էր երկակի հսկողության տակ։ Այսուհանդերձ, Խոմեյնին լայն քաղաքականություն ծավալեց Իրանում իր համախոհների, կողմնակիցների միջոցով ժողովրդական զանգվածների քաղաքական-գաղափարական գիտակցությունը բարձրացնելու ուղղությամբ։

Մյուս կողմից, 1963 թ. Իրանում հողի սեփականաշնորհման առաջին իսկ քայլերից հետո, հողային բարեփոխումների ծրագրի անկատարության հետեւանքով, ավանդապահ եւ հավատացյալ գյուղացիների համար ստեղծվեց տնտեսական ծանր իրավիճակ։ Նրանք ստիպված լքեցին գյուղերը, գյուղից քաղաք զանգվածային հոսք սկսվեց։ Քաղաքներում նորեկները կազմեցին ամենաանապահով, դժգոհ, թերեւս նաեւ ամենահեղափոխական խավը։

1963-79 թթ., թեեւ նավթի գների աճի հետեւանքով Իրանի տնտեսական բնագավառում ձեռք բերված որոշակի հաջողությունների փաստն անժխտելի էր, սակայն ժողովրդավարական իրավունքներն իսպառ վերացել էին։ Բռնապետությունը հասել էր իր գագաթնակետին։ Չնայած երկրում կենսամակարդակն զգալի բարձրացել էր, նավթի գների աճից առաջացած ազգային եկամուտների անարդար բաշխման հետեւանքով ավելի ու ավելի էր խորացել հասարակության խավերի ճեղքվածքը դառնալով գրեթե անհաղթահարելի։ Ձգտելով պատճենել արեւմտյան քաղաքակրթությունը, շահը խախտել էր թույլատրելի բոլոր սահմանները, կոպտորեն ոտնահարելով Իրանի ժողովրդի ազգային ու կրոնական զգացմունքներն ու ավանդույթները, փորձելով երկրի ժողովրդին կամային եղանակով պարտադրել կենսակերպ, բարքեր ու արժեքներ, որոնք հակասում էին արեւելյան, իրանական արժեքներին ու ավանդույթներին։ Այլ կերպ ասած, շահը ջանք չէր խնայում երկրի արհեստական ամերիկանացման ուղղությամբ։ Հոգեւորականությանն անվանելով «սեւ ռեակցիա», շահը փաստորեն անտեսեց Իրանի հասարակության համար կրոնի անժխտելի նշանակությունը, ինչն Իրանի պատմության մեջ բոլոր կարեւոր իրադարձություններում ակտիվ մասնակցություն եւ որոշիչ դեր է ունեցել։

1977 թ. աշնանը Նաջաֆում անհայտ պայմաններում սպանվեց այաթոլլա Խոմեյնիի ավագ որդին այաթոլլա Մոստաֆա Խոմեյնին։ Իրանում այդ առնչությամբ կազմակերպված սգո միջոցառումները վերածվեցին իշխող վարչակարգի եւ նրա կատարած ոճրագործությունների ու հանցագործությունների մերկացման ելույթների, որոնք կարելի է որակել դեպի հեղափոխություն տանող առաջին քայլեր։

1978 թ-ից սկսած գործադուլներն ու 1-2 միլիոնանոց ցույցերն ազդարարում էին հեղափոխության սկիզբը։ Ցույցերին կողք-կողքի մասնակցում էին հասարակության վերնախավի նորաձեւության վերջին ճիչով հագնված ներկայացուցիչներ եւ աղքատիկ հագուստով բանվորներ։ Իրադարձությունների նման սրընթաց զարգացումն արգելակելու նպատակով շահը նահանջի զգայական քայլեր կատարեց, սակայն ուշ էր, քանզի այդ զիջումները ժողովուրդը համարելով ցույցերի ձեռքբերումներ, դրանց բնավ ուշադրության չարժանացրեց։ Ուստի շահին այլ ելք չէր մնում, քան բիրտ ուժի գործադրումը։ Երկրում ռազմական իշխանություն հաստատվեց բանակի գեներալ Ազհարիի գլխավորությամբ, սակայն վերջինս ոչ միայն չկարողացավ իրադրությունը կառավարելի դարձնել, այլեւ նրա օրոք վիճակն էլ ավելի ծանրացավ։ Շահը հարկադրված էր ողջ իշխանությունը հանձնել ազգայնական Շապուր Բախտիարին, որը երկյուղում էր թե բանակից եւ թե ահագնացող հեղափոխական տրամադրություններից։

1978 թ. հոկտեմբերին Բաղդադը, տեղի տալով Թեհրանի պահանջներին, այաթոլլա Խոմեյնիին աքսորեց երկրից։ Վերջինս որոշեց տեղափոխվել Քուվեյթ, սակայն մերժում ստանալով մեկնեց Փարիզ։ Ի զարմանս շատերի, Ֆրանսիայի նախագահ Վալերի Ժիսկար դ'Էստենը այաթոլլա Խոմեյնիին քաղաքական ապաստան տալու հատուկ որոշում ընդունեց եւ նրան դիմավորեց Փարիզում։

1979 թ. սկզբին Իրանում վիճակը անհուսալի էր։ ԱՄՆ գեներալ Ռոբերտ Հայզերը, առանց շահին տեղյակ պահելու, ժամանեց Թեհրան։ Այցի նպատակը, իրազեկ աղբյուրների վկայությամբ, Իրանում Հունաստանի «սեւ գնդապետների» օրինակով ռազմական հեղաշրջում իրականացնելն էր, որը ձախողվեց, քանզի նախ Հայզերին չհաջողվեց բարձրաստիճան գեներալներին համոզել այդ քայլին դիմելու, երկրորդ, գեներալ Հայզերի խոստովանությամբ, զորամասերում վառելանյութ չկար։ Ուստի պետք է ենթադրել, որ բանակի կողմից հնարավոր հեղաշրջումները կանխելու շահի միջոցառումներն արդյունավետ են եղել։ Հարկ է նշել, որ Արեւմուտքից եւ հատկապես ԱՄՆ-ից գնած զենքերով զինելով երկրի բանակը, շահը ստեղծել էր ռազմական հսկայական մեքենա, որը հզորությամբ աշխարհում 5-րդն էր, իսկ Միջին Արեւելքում առաջին տեղն էր գրավում, եւ անձամբ շահի հրամանատարությամբ ահռելի ուժ էր։ Սակայն, ինչպես գեներալ Հայզերն է նշում իր հուշերում, երրորդ աշխարհում հաճախակի տեղի ունեցող հեղաշրջումներից երկիրն ապահովագրելու նպատակով շահը Հայզերից պահանջել էր Իրանի բանակի կողմից նման հեղաշրջումների հնարավորությունը բացառող միջոցառումների նախագիծ մշակել։ Հետեւյալ երեք հիմնական կետերից բաղկացած նախագիծը մշակվել է, հաշվի առնելով փորձագետների կարծիքը. 1. Զինված ուժերի բարձրաստիճան հրամանատարներ նշանակելիս պետք է ուշադրություն դարձնել, որ նրանք նախաձեռնող, հավակնոտ, մեծամիտ ու գոռոզ չլինեն։ 2. Բանակում սահմանել այնպիսի խիստ վերահսկողություն, որ բարձրաստիճան հրամանատարների բարեկամական կապերը հասցնել նվազագույնի։ 3. Ռազմական միավորումներում նվազագույնի հասցնել զինամթերքի

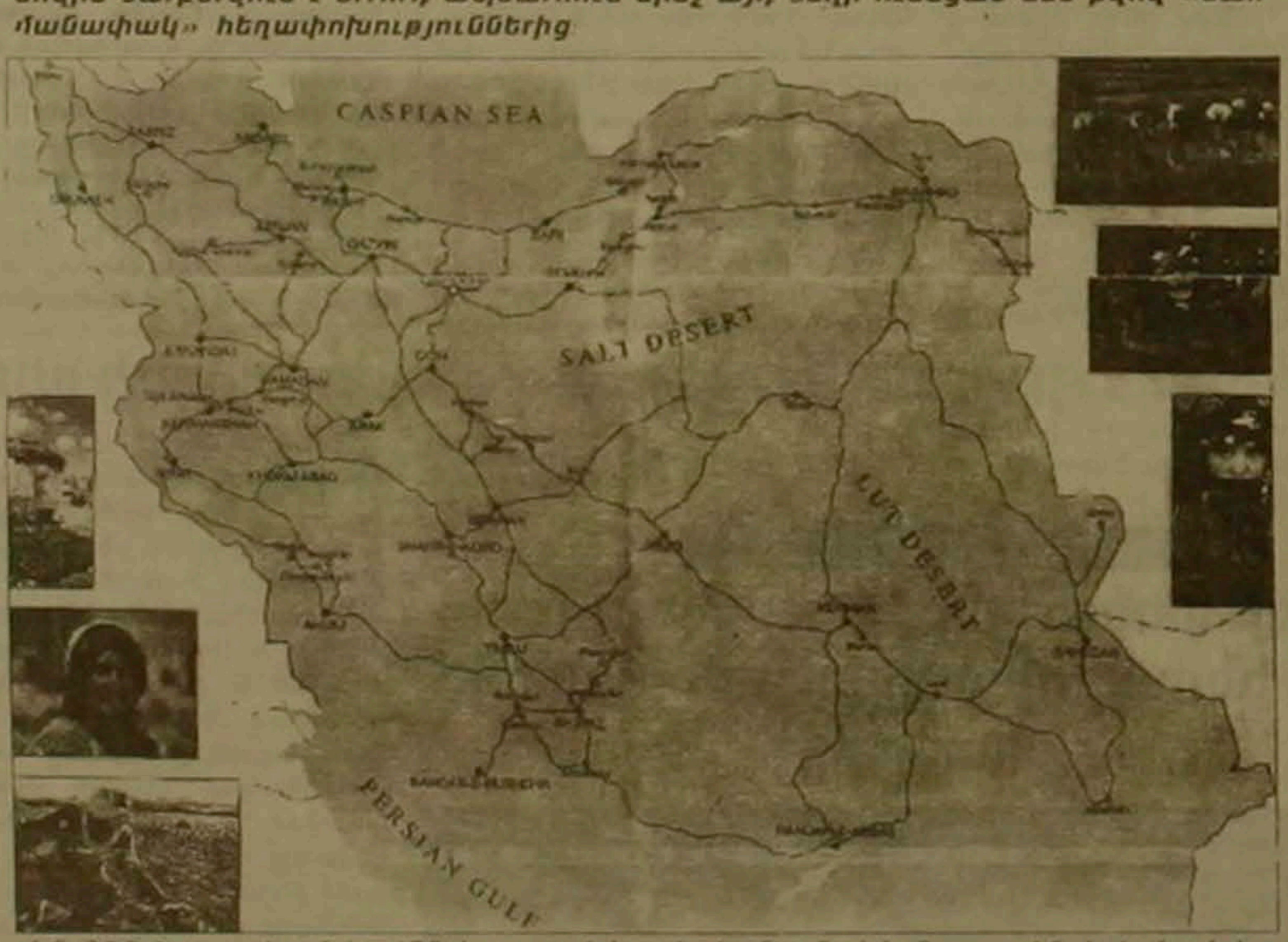

digitised by A.R.A.R.@

վառելիքի պաշարները, նրանց այդպիսով զրկելով երկարաժամկետ տեղաշարժի հնարավորությունից: Այս առնչությամբ հասկանալի է շահի բանակի գեներալ Սայիդ Ռեզվանիի տեսակետը. «Հիրավի, շահական զինված ուժերում հրամանատարական հիերարխիայի գագաթնակետին հասնելու չափանիշը եղել են ոչ թե տվյալ անձնավորության ընդունակություններն ու արժանիքները, այլ հավատարմությունը»:

Նման իրավիճակում, երբ շահի վարչակարգի տապալումն անխուսափելի էր դարձել, ԱՄՆ-ը փոխեց Իրանի նկատմամբ դիրքորոշումը՝ ընդառաջ գնալով հեղափոխական հոգեւորականությանը, քանզի Վաշինգտոնն այն կարծիքին էր, որ վերջիններս հակահամայնավարական դիրքորոշում ունեն, բացի այդ, ԱՄՆ-ը հույսով էր, որ հոգեւորականներն իշխանության գալով, ի հատուցում նման վերաբերմունքի, թերեւս կգերադասեն Վաշինգտոնի հետ բնականոն փոխհարաբերություն հաստատել:

1979 թ. հունվարին շահը հարկադրված էր երկրից հեռանալու որոշում ընդունել, ինչին նպաստեցին Իրանում ԱՄՆ-ի դեսպան Սալիվընը եւ Մեծ Բրիտանիայի դեսպանը: Այս մասին շահը իր հուշերում նշել է, թե որոշում կայացրել է այն ժամանակ, երբ իրեն այցելած ԱՄՆ դեսպանը պահանջել է ժամ առաջ հեռանալ երկրից: Նա ընդգծում է. «Այդ հանդիպման ժամանակ դեսպանը նայեց ժամացույցին այն է, ավելի լավ է հենց հիմա հեռանալ, քան մեկ ժամ հետո»: Իրանից շահի հեռանալուց անմիջապես հետո այաթոլլա Խոմեյնին [illegible] կետից բաղկացած ուղերձ հղեց, որտեղ շեշտում էր հեղափոխական կոմիտեների անհրաժեշտությունը: Փետրվարի 1-ին Փարիզ-Թեհրան հատուկ չվերթով ինքնաթիռը վայրէջք կատարեց Թեհրանի Մեհրաբադ օդանավակայանում, շուրջ 15 տարվա աքսորից հետո Իրան վերադարձավ հեղափոխության առաջնորդ այաթոլլահ Խոմեյնին: 10 օր հետո փետրվարի 11-ին, Իսլամական հեղափոխությունը վերջնական հաղթանակ տարավ ընդդեմ Իրանի միապետական վարչակարգի:

Նշենք նաեւ, որ հեղափոխությանը ակտիվորեն մասնակցում էին նաեւ ազգայնական եւ ձախ ուժերը, սակայն նրանցից եւ ոչ մեկը չէր կարող որոշիչ դեր ունենալ հեղափոխության «ճակատագրի» հարցում: Ազգայնականները, որոնց դրոշակիրը Ազգային ճակատն էր, ընդհանրապես քաղաքական լուրջ ակտիվություն չէր ցուցաբերում: Նրա քաղաքական ակտիվ գործունեությունը, ինչպես նշվեց, թերեւս 1963 թ. ցույցերին մասնակցությունն էր: Դրանից հետո Ազգային ճակատը գրեթե ամբողջությամբ կազմալուծվել էր: Ինչ վերաբերում է ձախ ուժերին, թեեւ հեղափոխության նախօրեին պարտիզանական գործողություններում արձանագրած հաջողությունների շնորհիվ նրանք հասարակության մեջ առավել մարտնչող ուժի տպավորություն էին ստեղծել, սակայն իրականում հեղափոխության հաղթանակի գործում զգալի դեր չէին կարող ունենալ: Պարզապես չափազանցված էին ներկայացվում նրանց կարողությունները ու կողմնակիցների թիվը: Դրա վառ վկայությունը կարելի է համարել 1979 թ. խորհրդարանական ընտրությունների արդյունքները: Ձախ ուժերի թեկնածու Նուրեդդին Քիանուրի (Իրանի համայնավարական Թուդեհ կուսակցության առաջին քարտուղար) օգտին ավելի քան 6 մլն բնակչություն ունեցող Թեհրանում քվեարկել էին ընդամենը 50 հազար մարդ:

Իրանի Իսլամական Հանրապետությանը նվիրված նյութերը ԷՄՄԱ ԲԵԳԻՋԱՆՅԱՆԻ

Ապրիլի 1-ը Իրանի Իսլամական Հանրապետության ազգային տոն

Ապրիլի 1-ը (իրանական տոմարով՝ Ֆարվարդինի 12-ը) Իրանի Իսլամական Հանրապետության հիմնադրման օրն է: Իրանի ամենամեծ տոներից մեկն է եւ նշվում է մեծ հանդիսությամբ ու շուքով: 1979 թ. փետրվարյան հեղափոխության հաղթանակով, որի ընթացքում զոհվեց ավելի քան 60 հազար մարդ, վիրավորվեց 100 հազարը եւ Իրանին հասցվեց միլիոնավոր դոլարի նյութական վնաս, տապալվեց Իրանում 2500-ամյա միապետական վարչակարգը եւ հաստատվեց կրոնապետական իշխանություն՝ Իրանի Իսլամական Հանրապետություն անունով:

Հեղափոխության հաղթանակից շուրջ մեկ ամիս անց՝ Ֆարվարդինի 10-ին (մարտի 30-ին եւ 31-ին) Իրանում կայացավ հանրաքվե՝ նոր վարչակարգ հաստատելու նպատակով:

Հեղափոխության մասնակից ուժերը երկրի պետական համակարգը որոշելու առնչությամբ հանրաքվեի համար առաջարկեցին իրենց տարբերակները՝ հանրապետություն, ժողովրդավարական հանրապետություն, աշխատավորների ու գյուղացիների հանրապետություն եւ իսլամական ժողովրդավարական հանրապետություն: Սակայն, այս դեպքում եւս հեղափոխության առաջնորդ իմամ Խոմեյնին հանդես բերեց խիստ վճռականություն եւ հայտարարեց. «Իսլամական հանրապետություն, եւ ոչ մի բառ ավելի, ոչ պակաս»: Հանրաքվեին մասնակցեց 22 մլն 800 հազար քվեարկելու իրավունք ունեցողների 98 տոկոսը: Իսլամական հանրապետության կողմ էր քվեարկել մասնակիցների 98,2 տոկոսը: Այլ կերպ ասած, Իրանի ժողովուրդը միահամուռ համաձայնեց Իրանի Իսլամական Հանրապետության հիմնադրմանը:

Հեղափոխության առաջնորդ Խոմեյնին երկրում իսլամական կարգեր հաստատվելու կապակցությամբ հղած իր ուղերձում նշել է. «Ֆարվարդինի 12-ի լուսաբացը Ալլահի իշխանության առաջին օրն է, այն մեր կրոնական եւ ազգային ամենամեծ տոներից մեկն է: Մեր ժողովուրդը պետք է այս օրը տոնելով հավերժացնի»:

Հանրաքվեով հաստատված տարբերակը այնուհետեւ ամրագրվեց սահմանադրության թիվ 1 եւ 2 հոդվածներով, որտեղ նշվում է, որ Իրանի վարչակարգը «իսլամական հանրապետությունն է» եւ հիմնված է Ղուրանի ճշմարիտ ու արդար իշխանության հանդեպ Իրանի ժողովրդի դարավոր հավատի վրա: Այն հաստատվել է Իսլամական հեղափոխության հաղթանակի շնորհիվ՝ իմամ Խոմեյնիի առաջնորդությամբ: Սահմանադրության մեջ արձանագրված է նաեւ հանրաքվեի արդյունքը: Իրանի Իսլամական Հանրապետության առաջին սահմանադրությունը հաստատվեց 1980 թ. ապրիլի 24-ի հանրաքվեով: Ապա 1989 թ. հեղափոխության առաջնորդի կարգադրությամբ ստեղծվեց սահմանադրությունը վերանայող 21 հոգանոց խորհուրդ, որի անդամները նշանակվել էին առաջնորդի կողմից: Խորհրդի աշխատանքների արդյունքում սահմանադրության մեջ տեղ գտած փոփոխությունները Խոմեյնիի եւ Վերահսկիչ խորհրդի (Շորայե Նգահբան) կողմից վավերացվելու հետո, 1989 թ. հուլիսի 11-ին հաստատվեցին հանրաքվեով, որն անցկացվում էր նախագահական ընտրությունների հետ միաժամանակ: Այդ ընտրություններում նախագահ ընտրվեց Ալի Աքբար Ռաֆսանջանին՝ շահելով ձայների 95 տոկոսը, փաստորեն նախագահական ընտրությունները տեղի ունեցան հեղափոխության առաջնորդի մահվանից 2 ամիս առաջ:

Սահմանադրության ամենակարեւոր փոփոխություններն էին. ա) կրոնական բարձրագույն աստիճանի եւ հեղափոխության առաջնորդի պաշտոնների տարանջատումը (ըստ առաջին սահմանադրության այս երկուսը միավորում էր մեկ անձ՝ իմամ Խոմեյնին), բ) վարչապետի պաշտոնի վերացումը եւ գործադիր իշխանության բարձրագույն պաշտոնը նախագահին հանձնել, գ) խորհրդարանի անվանափոխությունը՝ Իսլամական մեջլիսի (առաջին սահմանադրության մեջ կոչվում էր Ազգային մեջլիս):

Հեղափոխությունից հետո, 1979 թ. ընտրվեց Իրանի առաջին նախագահը՝ Աբոլհասան Բանիսադրը: Սակայն նոյեմբերի 4-ին Թեհրանում ԱՄՆ-ի դեսպանատան գրավման ընթացքում բռնագրաված փաստաթղթերից բացահայտվեց նախագահի կապը Արեւմուտքի հետ: Եվ նա, ըստ որոշ աղբյուրների, կանացի հանդերձանքով փախավ Իրանից: Հաստատվելով Փարիզում, Բանիսադրը հիմնեց ընդդիմադիր «Իսլամական հեղափոխությունը արտերկրում» խմբակցությունը: 1981 թ. ԻԻՀ-ի նախագահ ընտրվեց Ռաջային եւ հենց նույն տարում ահաբեկչական գործողության զոհ դարձավ: Այնուհետեւ երկրի նախագահ ընտրվեց հեղափոխության ներկայիս առաջնորդ այաթոլլա Ալի Խամենեին: Նա նախագահեց 8 տարի: 1989 թ. հուլիսի 4-ին իմամ Խոմեյնիի մահից հետո «Մաջլեսե Խոբրեգանի» (Սահմանադիր ժողով) կողմից Ալի Խամենեին ընտրվեց հեղափոխության առաջնորդ: Իսկ կրոնական բարձրագույն պաշտոնում ընտրվեց այաթոլլա Մոհամեդ Ռեզա Գոլփայգանին:

Իրանը հետհեղափոխական շրջանում

Իրանում իսլամական հանրապետության հիմնադրումից շուրջ 1,5 տարի անց երկրին պարտադրվեց իրան-իրաքյան պատերազմը, որը շարունակվեց մինչեւ 1988 թ. օգոստոսի 20-ը, երբ պատերազմող կողմերն ընդունեցին հրադադարի վերաբերյալ ՄԱԿ-ի 598 բանաձեւը: ՄԱԿ-ն Իրաքին համարեց պատերազմ սկսող կողմ: Պատերազմ, որի ընթացքում Իրանի մարդկային եւ նյութական կորուստներն աննախադեպ էին: Պատերազմական գործողությունների դադարից հետո միայն Իրանի կառավարությունը՝ նախագահ Ալի Աքբար Ռաֆսանջանիի գլխավորությամբ ձեռնամուխ եղավ երկրի տնտեսական եւ հասարակական խնդիրների լուծման ռազմավարության մշակմանը, որը կոչվեց «տնտեսական հավասարակշռություն»: Այս ուղղությամբ առաջին քայլը «հասարակական, տնտեսական եւ մշակույթի զարգացման» հնգամյա ծրագիրն էր (1989-94 թթ.), որը խորհրդարանում հաստատվելուց հետո գործողության մեջ մտավ: Այդ ծրագրի հիմնական նպատակներից մեկը պատերազմից հետո տուժած հինգ, ինչպես նաեւ 1989 թ. երկրաշարժից տուժած Գիլան եւ Զանջան օստանների (նահանգների) վերակառուցումն էր: Ծրագրում կարեւոր տեղ էր հատկացվել նաեւ տնտեսական անկախությանն ուղղված միջոցառումներին, այդ թվում միատեսակ ապրանքի (նավթ) արտահանելուց ձերբազատվելու հարցին: Ծրագրում խիստ կարեւորվում էր արդյունաբերական եւ տնտեսական խոշոր միավորումների ապապետականացումը եւ մասնավոր սեկտորի հանձնումը: Հետագայում առաջին ծրագրին հաջորդեց երկրորդը, որը գործողության մեջ մտավ 1995 թ. մարտի 21-ից, նախատեսվածից մեկ տարի ուշ:

Հարկ է նշել, որ Իրանի օրենսդիր իշխանության ոչ նպաստավոր դիրքորոշման պատճառով այդ ծրագրի իրականացման ճանապարհին նախագահ Ռաֆսանջանիի դեմ ծառացած էին լուրջ խոչընդոտներ: Երրորդ գումարման խորհրդարանը, որտեղ մեծամասնություն էին կազմում ձախերը, թեեւ հաստատեց նախագահի ներկայացրած ծրագիրն ու կառավարության կազմը, սակայն հիշյալ ծրագիրը պարունակող բազմաթիվ օրենքներ վավերացնելով եւ որոշումներ կայացնելով, փաստորեն արգելակեց դրա լիարժեք իրականացումը:

Չորրորդ խորհրդարանը, որտեղ մեծամասնություն էին կազմում աջերը, 1993 թ. ի սկզբանե մերժեց Ռաֆսանջանիի ներկայացրած հինգ կարեւորագույն նախարարների հաստատումը, նախագահին հարկադրելով առաջարկել խորհրդարանին ցանկալի անձանց: Սա լուրջ եւ, կարելի է ասել, ճակատագրական հարված հասցրեց նախագահին՝ ստիպելով զիջել դիրքերը: Թերեւս հենց այս հանգամանքով կարելի է բացատրել «տնտեսական հավասարակշռություն» ծրագրի, մասնագետների գնահատմամբ, ձախողումը:

Այնուհանդերձ, թեեւ ԻԻՀ-ի առջեւ այսօր ծառացել են տնտեսական զգալի դժվարություններ, սակայն, ինչպես քաղաքական, այնպես էլ տնտեսական բնագավառում, արտաքին ճնշումների առկայությամբ հանդերձ, Իրանն ակնառու հաջողություններ է արձանագրել: Դրա լավագույն ապացույցը կարելի է համարել ազգային համախառն արդյունքի 6-7 տոկոսի աճը, որը համաշխարհային մակարդակով բարձր ցուցանիշ է: Մինչդեռ Իսլամական հեղափոխությունից հետո ընկած 10 տարում Իրանում ազգային համախառն արդյունքը կտրուկ անկում էր ապրել, որի գլխավոր պատճառները թերեւս պետք է համարել պատերազմը եւ տնտեսությունը պետության ձեռքում կենտրոնացնելու տնտեսավարման եղանակի կիրառումը, ինչպես նաեւ երկրից կապիտալի արտահոսքը:

Անդրադառնալով վերջին տարիներին Իրանի հասարակական-քաղաքական, տնտեսական եւ մշակույթի բնագավառների ձեռքբերումներին, հակիրճ կարելի է նշել հետեւյալը:

Քաղաքական ոլորտում Թեհրանին հաջողվել է չեզոքացնել Իրանին միջազգային ասպարեզում մեկուսացնելու Վաշինգտոնի ջանքերը: Դա են վկայում դ'Ամատոյի օրենքին հակառակ Իրանի, Ֆրանսիայի, Ռուսաստանի եւ Մալայզիայի նավթային ընկերությունների միջեւ կնքված 2 մլրդ դոլար արժողությամբ համաձայնագիրը, 1997 թ. դեկտեմբերին Թեհրանում մեծ հաջողությամբ Իսլամական համաժողով կազմակերպության գագաթաժողովի անցկացումը:

Առողջապահության բնագավառում երկրի տարբեր քաղաքներում ու բնակավայրերում հիվանդանոցների ու բուժկետերի զգալի ավելացումը, համաճարակային հիվանդությունների դեմ պայքարի լայնածավալ միջոցառումները, առողջապահական համակարգի արդիականացումը: Օրինակ, այսօր արդեն գործում է բժշկական տեղեկատվության համակարգչային ավելի քան 50 կենտրոն: Իրանում է արտադրվում երկրի դեղորայքի պահանջի շուրջ 96 տոկոսը:

Անգրագիտությունը երկրում վերացնելու ուղղությամբ Իրանի ձեռք բերած աշխարհի մակարդակով բարձր ցուցանիշներն արժանացել են ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի դրվատանքին:

Գազիֆիկացվել է ավելի քան 200 քաղաք, ընդլայնվել են կապի ծառայությունները, յուրաքանչյուր ամիս 50-60 գյուղ հեռախոսակապից օգտվելու հնարավորություն է ստանում:

Իրանը միջազգային մակարդակով նվաճումների է հասել երկրի զարգացման առումով մեծ նշանակություն ունեցող այնպիսի հարցում, ինչպիսին բնակչության աճի վերահսկողությունն է: 80-ական թթ. 3,9 տոկոս աճը, ըստ 1996 թ. մարդահամարի տվյալների, իջել է 1,6 տոկոսի՝ արժանանալով միջազգային շահագրգիռ կազմակերպությունների գնահատականին:

Շահագործման են հանձնվել բազմաթիվ նոր էլեկտրակայաններ:

Խոշոր ներդրումներ են կատարվել նավթարդյունաբերության եւ նավթաքիմիայի ասպարեզում ու հիմնային արդյունաբերության այլ ճյուղերում, ինչպես պողպատի արդյունաբերությունը: Այսպես օրինակ, շահագործման է հանձնվել Արաքի եւ իմամ Խոմեյնիի նավահանգստի նավթաքիմիական համալիրը: Վերջինս Միջին Արեւելքի ամենախոշոր եւ աշխարհի խոշորագույն նման համալիրներից մեկն է, որի շահագործմամբ Իրանը ոչ միայն լիովին ապահովել է ներքին պահանջարկը, այլեւ համալիրի տարբեր արտադրանքներ արտահանվում են ավելի քան 40 երկրներ:

Գյուղատնտեսության ոլորտում նույնպես շոշափելի հաջողություններ են արձանագրվել, օրինակ, գյուղատնտեսական ապրանքների արտահանումը այսօր ոչ նավթային արտահանման ընդհանուր ծավալի ավելի քան 30 տոկոսն է կազմում:

Այնուհանդերձ, ինչպես նշվեց, Իրանի տնտեսության ոլորտում առկա են լուրջ խնդիրներ, ինչն ընդդիմությանը (հատկապես Արեւմուտքում գտնվող) Իրանի իսլամական վարչակարգի տնտեսական քաղաքականությունը խիստ քննադատելու առիթ է ընձեռնում: Միաժամանակ ընդդիմությունը եւս դրական ու անժխտելի է համարում այն փաստը, որ Իրանում առաջին անգամ ձեւավորվել է ազգային անկախ տնտեսական քաղաքականության գաղափարը, որի նշանակությունը կասկածից վեր է:

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Մշակույթ

Հայ պոեզիայի երախտավորը

Ռուս բանաստեղծուհու եւ թարգմանչուհու՝ Վերա Զվյագինցեւայի մասին է պատմում բանաստեղծ, մանկագիր Սուրեն Մուրադյանը

Ես զգնում եմ շիրմիդ քանի,
Հիշում եմ տողերդ կրկին,
Ու խոնարհվում եմ մի պահ
Իմ հայոց հարազատ տարին։
Նա երկար ճանապարհ անցած,
Երախտիքն է ահա էն գործի.
Դու, հավերժ սիրահար եղած
Հայոց մեքին ու տաղին
Ռուսական հոգու անստառ
Մի ռուս կին մրրության արգելքից
Հայերեն է մեզ հետ խոսում
Տաք շիրմաքարի տակից։

ԹԱՄԱՐ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

Ռուս բանաստեղծուհիի Վերա Զվյագինցեւայի անունը վաղուց դարձել է հայ ընթերցողի սիրելի անուններից մեկը։ Այդ նա է, որ ներշնչվել է հայ միջնադարյան տաղերգուներից սկսած մինչեւ նորագույն բանաստեղծների լավագույն նմուշներով։ Նա յուրահատուկ բարեկամության կամուրջ է հանդիսացել եւ գարնանային ծիծեռնակի նման հայ պոեզիայի ընտիր գործերը հասցրել ռուս ընթերցողին։ Վերա Զվյագինցեւան թարգմանիչ լինելուց առաջ, իսկական բանաստեղծուհի է, որն ունի սեփական ձայնը, նաեւ հարուստ ներաշխարհը։

Բանաստեղծուհու սրտին նույնքան հարազատ ու մոտ են ռուսական տափաստաններն ու Լոռվա բարձրաբերձ լեռները, հողաթույր Վոլգան ու խենթ Հրազդանը, Բլոկի ու Իսահակյանի պոեզիան, հյուսիսի ցրտաշունչ ձմեռն ու հարավի ոսկեվառ ամառը։ Երկու նժարների վրա այդ երկու զգացմունքներն են լցրել նրա սիրտը, էությունը. դրա համար էլ «Մոսկվայում իր գլխի վերեւը ակամա նշմարում է Մասիսի տեսքը»։

Կարդում ես Զվյագինցեւայի Հայաստանին նվիրված բանաստեղծությունները եւ հոգով ուրախանում, որ ռուս բանաստեղծուհին այդքան խոր ու բազմակողմանի է ճանաչում մեր ժողովրդի կենցաղը, սովորույթները, հին կոթողներն ու ոգու թռիչքները։ Նա չի գրում որպես հյուր կամ զբոսաշրջիկ։ Բանաստեղծուհին ոտքով շրջել է գրեթե ամբողջ Հայաստանը, տեսել Դվինի ավերակները, հիացել «հրեղեն մաշիկներ հագած ու ոսկեղեն գոտին մեջքին կապած» հայ երիտասարդի պարով, խմել է Զվարթնոցի «անմահական ջրից», ինչպես թռչունը «կաթիլն անձրեւի», Ոսկեվազ գյուղում հպարտորեն ճաշակել է հայկական «թունդ գինին ու փլավը», հայ գեղջկուհու բերանից լսել Կոմիտասի «Մոկաց հարսները», տեսել է Սեւանը եւ ալեկոծված, եւ խաղաղ պահերին, սքանչացել նրա կապտականաչ ալիքների խաղով արտացոլված արեւի գույների մեջ։

Զվյագինցեւան այնպիսի թարմ ու շոշափելի հայկական պատկերներ է գտնում, որոնք ասես «չեն նկատել» հայ բանաստեղծները. «պարզած իր ձյունե առագաստն անբիծ Մասիսն է լողում», «բարդին, մայր մտնող արեւի գույից մոմի պես այրվում, բայց չի վերջանում։ Նա սիրահարված է Հայաստանին՝ «երկրին իր երազի» եւ նրան համարում է «իր սերը առաջին ու վերջին»։ Այդ սերը նրա մեջ բորբոքել են դեռ մանկուց Լերմոնտովի եւ Պուշկինի կովկասյան գործերը։

Բարեկամության ամենաանկեղծ սիրով է տոգորված Զվյագինցեւայի «Հայաստանյան շարքը»։ Նա հայ մարդու ակնածանքով է ունկնդրում Զվարթնոցի դարավոր լռությունը, վեհանում դարերի միջից հառնող աշխարհաճանաչ տաճարի անմրցելի հմայքով։ Կարոտի ու սիրո վառ արտահայտություն է բանաստեղծուհու «Իմ Հայաստան» բանաստեղծությունը. «Ես մանկուց միշտ սովոր հյուսիսին, մի ժամ էլ չեմ կարող համբերել, առանց ծեգ Հրազդան ու Մասիս, առանց ծեգ Կոմիտաս, «Հորովել»»։

Վերա Զվյագինցեւայի հետ ես ծանոթացա նամակով։ 1960 թ. հունվար ամսին բանաստեղծությունների մի փունջ ներկայացրի ռուսերեն լույս տեսնող «Կոմունիստ» թերթին։ Այդ գործերից մի քանիսը տպագրվեցին Նորա Ադամյանի եւ Վրույր Բալասանի թարգմանությամբ, իսկ մեկը «Բալլադը», ուղարկվեց Զվյագինցեւային։ «Բալլադը» լույս տեսավ «Կոմունիստում» եւ «Մոլոդայա գվարդիա» ամսագրում։ Ես շնորհակալական նամակ ուղարկեցի Զվյագինցեւային։ Այսպես սկսվեց մեր ստեղծագործական նամակագրությունը։ Հենց սկզբից ասեմ, որ Զվյագինցեւան 40-ից ավելի բանաստեղծություններ է թարգմանել ինձնից, որոնք տպագրվել են նաեւ մոսկովյան «Օգոնյոկ», «Իզվեստիա», «Պրավդա», «Լիտերատուրնայա Ռոսիա» պարբերականներում։

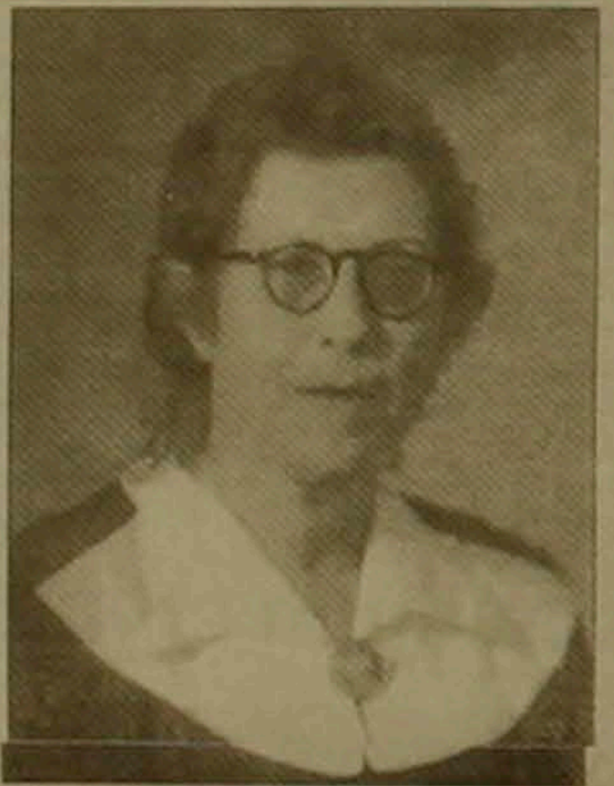

Ինձ հետագայում շատ ռուս բանաստեղծներ են թարգմանել, սակայն Զվյագինցեւայի թարգմանությունները առանձնանում են իրենց վարպետությամբ, բնագրային հարազատությամբ ու ամենակարեւորը՝ հայկական ոգու եւ բնապատկերի զգայուն ու դիպուկ արտահայտչականությամբ, հեղինակի ոճի ու ոգու ներդաշնակությամբ։ 1961 թ. հայերեն լույս տեսավ Վերա Զվյագինցեւայի «Ձմռան աստղ» բանաստեղծությունների ժողովածուն։ Ես ջերմ գրախոսություն տպագրեցի «Ավանգարդում» եւ թերթի համարն ուղարկեցի Զվյագինցեւային եւ Մոսկվայում ապրող մեր ընդհանուր բարեկամ, բանաստեղծ Աբրահամ Ալիքյանին։

Զվյագինցեւան անմիջապես արձագանքեց. «Սիրելի Սուրեն, շնորհակալություն եւ նորությունների, եւ գրախոսության համար»։ Ռադիոյով հնչել է իմ «Մայրիկիս» բանաստեղծությունը։ Աբրահամը երեկ ինձ մոտ էր, գրախոսությունդ թարգմանեց, հուզվեցի... Ստացել եմ Ամանորի շնորհավորանքներ Երեւանից։ Ինձ զանգահարել են Սիլվան ու Հրաչյա Հովհաննիսյանը, որոնք Մոսկվայում են։ Վ. Զվյագինցեւա»։

1967 թ. «Դետսկայա լիտերատուրա» հրատարակչությունից նամակ ստացա, որ մանկական բանաստեղծություններիս ժողովածուն մտել է պլանի մեջ եւ թարգմանում է Իրինա Տոկմակովան։ Որոշեցի մեկնել Մոսկվա մոտիկից աշխատելու թարգմանչուհու հետ։

Զվյագինցեւան ոգեւորված պատմեց Սեւանում Ավ. Իսահակյանի, Ն. Զարյանի հետ ունեցած անմոռաց հանդիպումների մասին։ Ջերմորեն խոսեց Մ. Սարյանի, Գ. Մահարու, Գ. Էմինի, Ս. Կապուտիկյանի մասին։

1974 թ. դեկտեմբերի 24 Երեւանի պետական համալսարանում Վերա Զվյագինցեւային նվիրված երեկո էր։ Ուսանողությունն իր սիրո տուրքն էր մատուցում հայ պոեզիայի մեծ երախտավորին։

Մկրտիչ Մկրյանն իր հակիրճ խոսքում ասաց, որ Զվյագինցեւան շարունակել է Վալերի Բրյուսովի հիմնադրած մեծ գործը։ Լեւոն Մկրտչյանը ջերմ խոսքից հետո արտասանեց բանաստեղծուհու գործերից։ Ուրամիս էր Գ. Էմինի ելույթը.

– Զվյագինցեւան սիրահարված էր Հայաստանին։ Մի օր ինձ ասաց. «Գեւորգ, ամեն հայ ասում է. «Բարձր է հայ ժողովուրդը, բայց տանս հարեւանը լավը չէ», ինչպե՞ս հասկանալ, նույն հայերը չե՞ն»։

Սիլվա Կապուտիկյանը խոսեց իրենց բարեկամության մասին ու կարդաց Զվյագինցեւայից իր կատարած թարգմանությունները։ «Նա ոչ միայն ինքը սիրեց մեր դարավոր մշակույթը, այլեւ սիրել տվեց Մարիա Պետրովիխին, Ելենա Նիկոլաեւսկայային, Իրինա Սնեգովային», ասաց Սիլվան։

Վերա Զվյագինցեւան մինչեւ իր կյանքի վերջը մնաց հայ պոեզիայի անկեղծ բարեկամն ու նվիրյալը։

Մոսկվայից ոչ հեռու, Պերեդելկինոյի գերեզմանատանը, ռուս նշանավոր բանաստեղծներ Բորիս Պաստեռնակի ու Կոռնեյ Չուկովսկու հարեւանությամբ հանգչում է Վերա Զվյագինցեւայի աճյունը։

Կեչիների շուքի տակ դեռ հեռվից առանձնանում են հայկական մարմարե հուշարձանն ու խաչքարը, որոնք Հայաստանից ճամփել են հայ գրողները որպես ջերմ սիրո տուրք հայ պոեզիայի մեծ երկրպագուին։

ՍՈՒՐԵՆ ՄՈՒՐԱԴՅԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ-ԻՐԱՆ

Համերգ՝ նվիրված Իրանի իսլամական հեղափոխության 19-րդ տարեդարձին

Փետրվարի 8-ին հայֆիլհարմոնիայի դահլիճում տեղի ունեցավ համերգ՝ նվիրված Իրանի Իսլամական Հանրապետության հեղափոխության 19-րդ տարեդարձին։ Երաժշտասերների հոծ բազմությանը դասվեցին Ամենայն հայոց կաթողիկոս Գարեգին Ա Վեհափառ հայրապետը եւ Հայաստանում Իրանի Իսլամական Հանրապետության դեսպան Համիդ Ռիզա Նիլֆար Իսֆահանին։

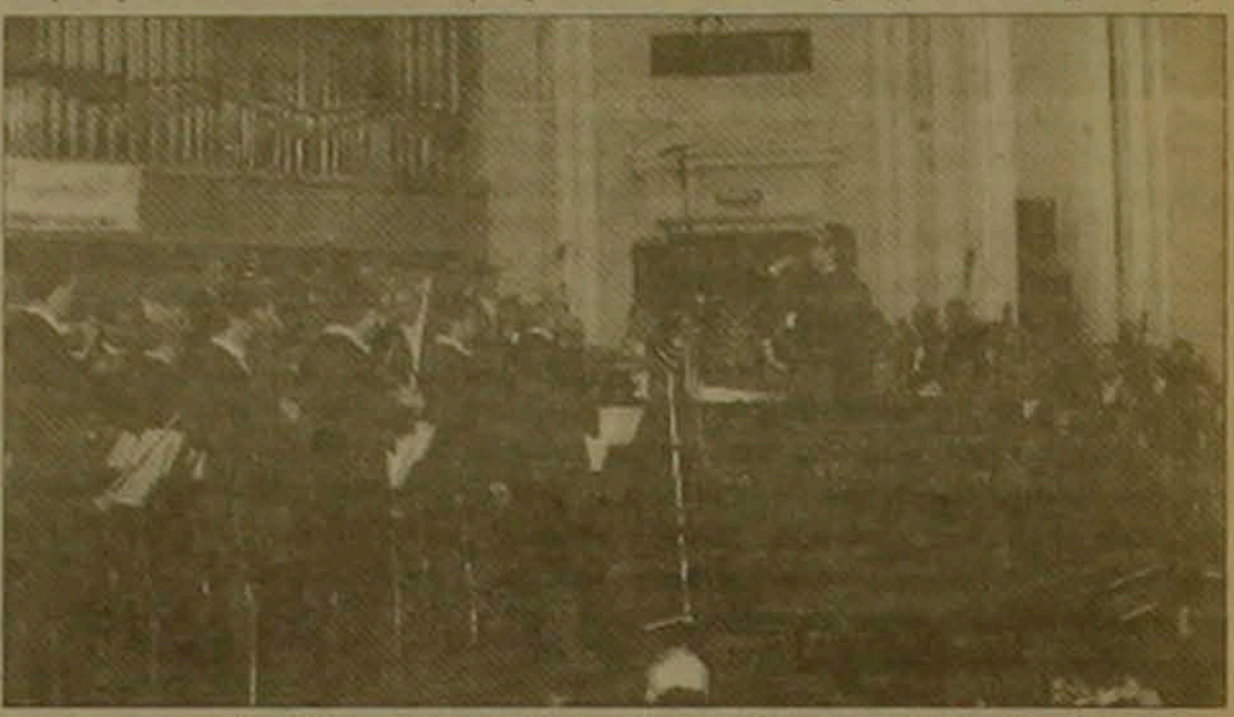

Համերգային ծրագրի սկզբին ներկաներին ողջունեց դեսպանը։ Ապա երիտասարդ ու տաղանդավոր դիրիժոր Միխայել Ավետիսյանի ղեկավարությամբ Հայաստանի ֆիլհարմոնիկ նվագախումբը շուրջ երկու ժամ գեղեցիկ պահեր պարգեւեց՝ կատարելով Հեզմեք Սանջարիի, Լորիս Ճգնավորյանի ու Նիկոլայ Ռիմսկի-Կորսակովի ստեղծագործությունները։ Համերգային ծրագրում հնչեցին իրանցի կոմպոզիտոր Վ. Սանջարիի «Պարային սյուիտ», «Հեռավոր հորիզոն» եւ «Դայրայով թառ» ստեղծագործությունները, Լ. Ճգնավորյանի «Ռոստամ եւ Զոհրաբ» օպերայից հատվածներ եւ Ռիմսկի Կորսակովի «Շեհերազադե» սյուիտը։

Համերգային ծրագրի ավարտին հայ երաժշտագետներին ու երաժիշտներին նվիրվեցին հատուկ մեդալներ։ Դրանց արժանացան Հովհաննես Բադալյանը, Ռուբեն Մաթեւոսյանը, Լորիս Ճգնավորյանը։

ԱՐՁԱԳԱՆՔ

Այսպե՞ս գիտենք Հնդկաստանը

Ամեն կիրակի ազգային հեռուստատեսությամբ եթեր է տրվում «Լեգո-մեգո» հեռուստախաղը։ Զանց առնելով այն հանգամանքը, որ դա մոսկովյան հեռուստատեսության «Լե գո-գո» խաղի դժգույն պատճենումն է, ցանկանում եմ ուշադրություն հրավիրել այդ հեռուստախաղը վարողի լեզվա[illegible]։ Կարելի էր ներել երիտասարդին, եթե նրա լսարանը մանուկներ, պատանիներ ու աղջիկներ չլինեին։ Այդպիսի խեցբեկագույն հայերենը ուղղակի անթույլատրելի է հրամցնել աճող սերնդին։ Նրանք նաեւ հեռուստատեսային հաղորդումներից պետք է սովորեն մայրենի լեզուն, պիտի լսեն միայն անաղարտ խոսք։ Դա, նախ եւ առաջ, տարրական հարգանք է սեփական լեզվի նկատմամբ։ Բացի այդ, հեռուստախաղի ժամանակ թույլ են տրվում նաեւ անհեթեթ սխալներ։ Կոնկրետ՝ փետրվարի 8-ին խաղը վարողը մասնակիցներին առաջադրեց «Ո՞ւմ դուստրն է Ինդիրա Գանդին» հարցը, հնարավոր պատասխանների մեջ նշելով Ջավահառլալ Ներուին, Ռաջիվ Գանդիին, Մահաթմա Գանդիին, Ռաբինդրանաթ Թագորին։ Որքա՜ն մեծ էր զարմանքս, երբ ճիշտ պատասխան համարվեց... Մահաթմա Գանդին։ Մի՞թե այս տեքստի հեղինակները չէին կարող բացել որեւէ հանրագիտարան [illegible] ժողովրդի համար թանկագին Ինդիրա Գանդին այդ ժողովրդի մյուս մեծ զավակի՝ Ջավահառլալ Ներուի դուստրն է, իսկ Գանդի ազգանունն է կրում, որովհետեւ ազգային սրբություն դարձած Մահաթմա Գանդիի հարսն է։ Ինձ համար մեծ ցավ էր, որ Հնդկաստանին նվիրված այս խաղին, որին կարող էին հետեւել նաեւ մեզանում սովորող հնդիկ ուսանողներ եւ Երեւանում գտնվող Հնդկաստանի քաղաքացիներ, թույլ տրվեց այսպիսի կոպիտ սխալ։ Ի՞նչ կմտածեն նրանք մեր մասին, այսպե՞ս գիտենք բարեկամ Հնդկաստանը։

Ռ. Հ.

ԱՍՏՂԵՐԻ ԿՅԱՆՔԻՑ

Ջեքը չի թողնի, որ Բիլին նեղացնեն

Գրեթե չորս տասնամյակ Հոլիվուդի սեքսուալ փլեյբոյի հեղինակություն վայելող Ջեք Նիկոլսոնը նույնիսկ 60 տարեկան հասակում ոչ մի շրջազգեստ բաց չի թողնում առանց լավ տնտղելու։ Նաեւ չի թաքցնում իր համակրանքը Սպիտակ տան փլեյբոյի նկատմամբ։ Վերջին՝ As goods as it get։ ֆիլմի Հռոմում կայացած շնորհանդեսի ժամանակ նա հանդես էր եկել ի պաշտպանություն Բիլ Քլինթոնի։ «Ես երկու ձեռքով կողմ եմ այն մարդկանց, ում օտար չեն սիրային արկածները», ասում է նա։

Ընդ որում, սա առաջին դեպքը չէ, երբ Նիկոլսոնը սատար է կանգնում Ամուրի նետով խոցված քաղաքական գործչին։ 1988-ին նա ակտիվորեն աջակցում էր Սպիտակ տան ղեկավարի պաշտոնի թեկնածու Հերի Հարթին։ Այդ ժամանակ լրագրողները

բացահայտեցին Հարթի ամուսնական անհավատարմությունը եւ վերջինս դուրս մնաց նախընտրական պայքարից, գրում է «Իտոգի» հանդեսը։

Ար. Մ.

Սենսացիաների նախաձեռնողը

Դանիական հեռուստաընկերություններից մեկի արտահաստիքային աշխատակից Միքայել Ֆորսման Պոուլսենը առաջինն էր, որ գուժեց հանրահայտ «Ջրահարսի» գլխի անհետացման մասին։ Լրագրողն ինքը հանդես եկավ չարագործների հետ միջնորդի դերում եւ նույնիսկ արձանագրեց ժապավենին արձանի գլխի գաղտնի վերադարձի պահը։

Անցած չորեքշաբթի, երբ նորոգված արձանը կրկին բացվեց այցելուների առաջ, Պոուլսենը, ըստ Ասոշիեյթեդ պրես գործակալության, ձերբակալվեց սենսացիոն ռեպորտաժ պատրաստելու ակնկալությամբ չարագործների հետ բանակցությունների մեջ մտնելու մեղադրանքով։ Լրագրողը նախկինում էլ հայտնվել էր նմանատիպ իրադարձությունների կիզակետում։ Մասնավորապես նա առաջինն էր, որ ռեպորտաժ հաղորդեց քրեական հանցագործների աղմկալից փախուստի մասին, որոնք սպրդել էին գործակիցների ջանքերով բուլդոզերով քանդված բանտի պատից։

Արդյո՞ք սա պրոֆեսիոնալ հաջողակություն է։ Ակնհայտ է, որ՝ ոչ միայն։

Հայտնի է, որ մեքենաների գողության, ապօրինի զենք պահելու, նույնիսկ բանկի վրա հարձակում գործելու մեղադրանքներում Պոուլսենը կալանավայրերում անցկացրել է ընդհանուր առմամբ 8 տարի ժամանակ։ Այստեղից էլ հավանաբար հաստատվել են նրա կապերը քրեական տարրերի հետ, որոնց համար բնավ դժվար չէր գլխատել բրոնզե հերոսուհուն։

Դանիական մամուլն, իհարկե, կարծում է, որ չափազանց դժվարին կլինի ապացուցել հեռուստալրագրողի մասնակցությունը վայրագության այս դրսեւորմանը։

Պատրաստեց Ա. Գ.

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ
Մարզական

ՆԱԳԱՆՈ-98

Ձմեռային օլիմպիադայի մրցապարեզներում

18-րդ ձմեռային օլիմպիական խաղերում շարունակվում է անզիջում պայքարը մեդալների համար։ Արդեն մրցումներ են անցկացվել օլիմպիադայի ծրագրում ընդգրկված 14 մարզաձեւերից 10-ում։ Արդեն կան հերոսներ, կան նաեւ անհաջողակներ։ Սակայն պարզ է, որ հիմնական պայքարը դեռ առջեւում է։

Գեղասահքի մրցումներում ասպարեզ են մտել միայն սպորտային զույգերը։

Կարճ ծրագրի կատարումից հետո առջեւում է Օքսանա Կազակովա-Արթուր Դմիտրիեւ (Ռուսաստան) զույգը։

Մեր հանրապետության ներկայացուցիչներ Մարիա Կրասիլցեւան եւ Ալեքսանդր Չեստնիխը 20 զույգերի մեջ առայժմ գրավում են 18-րդ տեղը։

Մեկ տեղանոց սահնակի մրցումներում հաղթողի ոսկե մեդալը նվաճեց Գեորգ Հակլը (Գերմանիա)։ 31-ամյա սահնակորդը օլիմպիադաների պատմության մեջ 6-րդ մարզիկն է, որն օլիմպիական չեմպիոն է դառնում երրորդ անգամ անընդմեջ։

Արծաթե մեդալակիր դարձավ Արմին Ցիգելլերը (Իտալիա)։ Բրոնզե մեդալ նվաճեց Գերմանիայի մեկ այլ ներկայացուցիչ Յենս Մյուլլերը։

Նագանոյից մոտավորապես 40 կմ հեռու գտնվող Հակուբայում կանայք վիճարկեցին 5 կմ դահուկավազքի դասական ոճով մրցումների մեդալները։ Օլիմպիական չեմպիոնուհու կոչումը նվաճեց Ռուսաստանի ներկայացուցիչ Լարիսա Լազուտինան։ Այսպիսով նա Նագանոյում շահեց իր երկրորդ մեդալը (հիշեցնենք, որ Լազուտինան երկրորդ տեղ էր գրավել 30 կմ մրցապարծությունում)։ Արծաթե մեդալը նվաճեց Կատերինա Նոյմանովան (Չեխիա), բրոնզե մեդալակիր դարձավ Բենտե Մարտինսենը (Նորվեգիա)։

Օլիմպիական խաղերի նոր մրցաձեւում սնոուբորդի հսկա սլալոմում, իրենց հարաբերությունները որոշեցին կանայք։

Չեմպիոնուհու ոսկե մեդալը նվաճեց Կարին Ռուբին (Ֆրանսիա)։ Երկրորդը Հայդի Ռենոտն էր (Գերմանիա), երրորդը Բրիգիտ Կյոկը (Ավստրիա)։

Չափազանց առատ տեղացած ձյան պատճառով կազմակերպիչները մի քանի անգամ հետաձգել էին լեռնադահուկային սպորտի մեկնարկները։

Եվ միայն երեկ հնարավոր դարձավ սկսել այդ մրցումները։ Այսպես կոչված ալպիական երկամարտում առայժմ առջեւից են ընթանում Մարիո Ռայտերը (Ավստրիա), Լասսե Կյուսը (Նորվեգիա) եւ Անջեյ Բախլեդան (Լեհաստան)։ Իսկ չեմպիոնը հայտնի կդառնա այսօր։

Մեր հանրապետության ներկայացուցիչ Արմեն Ռուֆուեկյանը դահուկամարտի (ֆրիսթայլ) մողուլ մրցաձեւի նախնական մրցումներում 33 մասնակիցների մեջ գրավեց 17-րդ տեղը եւ եզրափակիչ չմտավ։

Օլիմպիական չեմպիոնուհի Լարիսա Լազուտինան

ԹԵՆԻՍ

Հինգիսը պարտվում է եւ պատրաստվում գրոհել...

Պրոֆեսիոնալ թենիսիստների միության (ATP) երեք խոշոր մրցաշարեր, որոնք ընթանում էին միաժամանակ, ավարտվեցին։

Աշխարհի ուժեղագույն թենիսիստուհի Մարտինա Հինգիսը (Շվեյցարիա) Տոկիո էր մեկնել Ավստրալիայի բաց առաջնությունում տարած վստահ հաղթանակից հետո։ Սակայն այստեղ նրան չհաջողվեց կրկնել իր հաջողությունը։ Հինգիսը կիսաեզրափակիչում առավելության հասավ խորվաթուհի Իվա Մայոլիի նկատմամբ՝ դրանով իսկ վրեժ լուծելով անցյալ տարի Ֆրանսիայի բաց առաջնությունում կրած պարտության դիմաց։ Բայց եզրափակիչում 17-ամյա շվեյցարուհին 3-6, 3-6 հաշվով պարտություն կրեց օլիմպիական չեմպիոնուհի Լինդսեյ Դեւենպորտից (ԱՄՆ), որին եւ, գավաթից բացի, հանձնվեց դրամական գլխավոր մրցանակը՝ 150 հազար դոլարի չեկը։ Իսկ պարտությունը կարծես թե այնքան էլ չի վշտացրել Հինգիսին։ Ինչպես հայտնի է դարձել, նա պատրաստվում է մեկնել Նեպալ եւ պրոֆեսիոնալ ալպինիստների հետ բարձրանալ աշխարհի ամենաբարձր լեռնագագաթներից մեկը։

Գորան Իվանիշեւիչը

Մարսելում անցկացված մրցաշարի վճռական խաղում հանդիպեցին ռուսաստանցի Եվգենի Կաֆելնիկովը եւ շվեդ Թոմաս Էնկվիստը (վերջինս կիսաեզրափակիչում առավելության էր հասել Ուիմբլդոն-96-ի հաղթող, հոլանդացի Ռիխարդ Կրայչեկի նկատմամբ)։ Առաջին մրցանակի համար պայքարում Կաֆելնիկովը, որը համաշխարհային դասակարգման ցուցակում ավելի բարձր տեղ է զբաղեցնում, քան մրցակիցը, իր հնարավորություններից ցածր հանդես եկավ։ Էնկվիստը հաղթեց 6-4, 6-1 հաշվով եւ տիրեց գլխավոր մրցանակին։

Խորվաթիայի Սպլիտ քաղաքում անցկացված մրցումների եզրափակիչում երկրորդ տարին անընդմեջ հանդիպեցին Գորան Իվանիշեւիչը (Խորվաթիա) եւ Գրեգ Ռուսեդսկին (Անգլիա), որոնք աչքի են ընկնում շատ ուժեղ սկզբնահարվածներով։ Իվանիշեւիչին օգնեց ոչ միայն հանդիսականների աջակցությունը, այլեւ, թերեւս, մրցակցի հետ իր նախորդ 7 հանդիպումների մասին հաճելի հիշողությունները։ Իրոք, այդ բոլոր խաղերում խորվաթ թենիսիստը առավելության էր հասել։ Այս անգամ էլ Իվանիշեւիչը, թեեւ մեծ դժվարությամբ, տարավ հաղթանակը։ Լարված պայքարի մասին է խոսում նաեւ հաշիվը՝ 7-6, 7-6։

Լինդսեյ Դեւենպորտ

Ֆուտբոլային խաղադաշտերում

Եվրոպական երկրների ֆուտբոլային առաջնություններում պայքարը վճռական փուլ է թեւակոխել։

Իտալիայի առաջնությունում նոր անհաջողության մատնվեց Միլանի «Ինտերը»։ 19-րդ տուրում Ռոնալդոյի եւ Ջորկաեֆի թիմն իր դաշտում 0-1 հաշվով պարտություն կրեց «Բոլոնիայից»։ Երկրի առաջնության աղյուսակը շարունակում է գլխավորել Թուրինի «Յուվենթուսը»՝ 44 միավոր։ «Ինտերը» հետ է մնում 4 միավորով, իսկ երրորդ տեղում ընթացող «Ուդինեզեն» ունի 37 միավոր։

Գերմանիայի բունդեսլիգայի առաջատարները վստահ հաղթանակներ տարան մրցակիցների նկատմամբ։

«Կայզերսլաուտերնը» 3-0 հաշվով պարտության մատնեց «Բոխում» թիմին եւ 22 խաղից վաստակելով 49 միավոր, գլխավորում է աղյուսակը։ Նրանից երկու միավորով է հետ մնում «Բավարիան»։ Մյունխենցիները 2-0 հաշվով հաղթեցին «Գանզային»։ Երկու առաջատարներից զգալիորեն հետ է մնում երրորդ տեղում ընթացող «Բայերը» (38 միավոր)։ Վերջին տուրում Լեւերկուզենի ֆուտբոլիստները 4-1 հաշվով առավելության հասան «Վերդերի» նկատմամբ։

Իսպանիայի առաջնությունում պահպանվում է «Բարսելոնին» եւ Մադրիդի «Ռեալին» բաժանող մեկ միավորի տարբերությունը։ Վերջին 23-րդ տուրում «Բարսելոնը» հյուրընկալվելիս ոչ-ոքի (1-1) ավարտեց հանդիպումը «Տեներիֆեի» հետ։ Հետաքրքիր է, որ կատալոնցի ֆուտբոլիստները Կանարյան կղզիների այս թիմին արդեն երրորդ տարին չեն կարողանում հաղթել նրա դաշտում, իսկ նախորդ առաջնությունում ջախջախիչ պարտություն կրեցին 0-4 հաշվով։ Այս խաղում բարսելոնցիների կազմում լավ էին համագործակցում բրազիլացիներ Ջովանին եւ Ռիվալդոն։ Վերջինս էլ գրավեց «Տեներիֆեի» դարպասը եւ այժմ իր թիմակից Լուիս Էնրիկեի հետ 14 գոլով գլխավորում է առաջնության ռմբարկուների ցուցակը։ Պատասխան գոլը եւս խփեց լեգեոնականը՝ հարավսլավացի Պավիցա Յոկանովիչը։

Առաջատարների եռյակն այժմ այսպիսի տեսք ունի. 1. «Բարսելոնա» (45 միավոր), 2. «Ռեալ» (44), 3. «Ռեալ Սոսյեդադ» (42)։

Անգլիայի առաջնության վերջին տուրում առաջատարը՝ «Մանչեսթեր Յունայթեդը», ոչ-ոքի (1-1) ավարտեց իր հանդիպումը «Բոլթոն» թիմի հետ։ Նշենք, որ մարզիչ Ալեքս Ֆերգյուսոնի սաներն արդեն երրորդ խաղն է, որ չեն կարողանում հաղթանակ տանել։ «Մանչեսթերը» 25 խաղից հետո 50 միավոր է վաստակել։ Առաջատարին հետապնդող երեք թիմերն էլ անհաջող հանդես եկան. «Չելսին» պարտություն կրեց «Արսենալից» (0-2), «Լիվերպուլը»՝ «Սաութհեմփթոնից» (2-3), «Բլեքբեռնը»՝ «Տոտենհեմից» (0-3)։ Այժմ «Չելսին», «Լիվերպուլը» եւ «Բլեքբեռնը» 5 միավորով են հետ մնում «Մանչեսթերից»։

«Տոտենհեմի» եւ Գերմանիայի հավաքականի խաղացող Յուրգեն Քլինսմանը Անգլիայի գավաթի խաղարկության 4-րդ շրջանի «Բառնսլի» թիմի հետ հանդիպման ժամանակ վնասվածք էր ստացել եւ տեղափոխվել հիվանդանոց։ Սկզբում թվում էր, թե ծնոտի վնասվածքն այնքան լուրջ է, որ Քլինսմանը ստիպված կլինի բաց թողնել մրցաշրջանն ու աշխարհի առաջնությունը։ Սակայն այնուհետեւ հայտարարվեց, որ վիրահատության կարիք չկա, եւ 33-ամյա ֆուտբոլիստը մարտի սկզբներին արդեն շարք կմտնի։

Շոտլանդիայի առաջնության վերջին տուրի «Հարտս»-«Սելթիկ» խաղն ավարտվեց 1-1 հաշվով։ Հյուրերից գոլը խփեց Մակնամարան, սակայն վերջին րոպեին անգոլացի Ջոզե Հիտոնգայի հարվածը դաշտի տերերին փրկեց պարտությունից

«Ոսկե գավաթի» համար

ԿՈՆԿԱԿԱՖ-ի երկրների «Ոսկե գավաթի» խաղարկությունում որոշվել են կիսաեզրափակիչ խաղերի մասնակիցները։

Դրանցից առաջինում կհանդիպեն երրորդ խմբի հաղթող ԱՄՆ-ի եւ առաջին խմբում երկրորդ տեղը գրաված Ճամայկայի հավաքականները։

Երկրորդ կիսաեզրափակիչում կմրցեն առաջին եւ երկրորդ խմբերի հաղթողները՝ բրազիլացիներն ու մեքսիկացիները։ Բրազիլիայի հավաքականը երկու ոչ-ոքիներից հետո (Ճամայկայի հետ 0-0, Գվատեմալայի հետ 1-1) վերջապես բարձրակարգ խաղ ցույց տվեց խմբի երրորդ խաղում 4-0 հաշվով հաղթելով Սալվադորի թիմին։

ԹԵԹԵՎ ԱՏԼԵՏԻԿԱ

Նախապատրաստվելով Եվրոպայի առաջնությանը

Եվրոպայի մարզասրահներում թեթեւատլետիկական մի շարք մրցումներ են անցկացվում։

Այդ մրցաշարերը մարտ ամսվա սկզբին Իսպանիայի Վալենսիա քաղաքում անցկացվելիք Եվրոպայի ձմեռային առաջնությանը նախապատրաստվելու հիանալի միջոց են։ Իսկ որ շատ մարզիկներ լավ մարզավիճակում են գտնվում, հաստատում են նրանց ցույց տված բարձր արդյունքները։

Ֆինլանդիայի մայրաքաղաք Հելսինկիում անցկացվող խոշոր մրցումներում եռացատկի հատվածում բավականին բարձր արդյունքով՝ 17 մ 23 սմ, հաղթեց օլիմպիական չեմպիոն Ջոնաթան Էդվարդսը (Մեծ Բրիտանիա)։ Ձողացատկորդների մրցապայքարում կրկին լավագույնը աշխարհի 6-ակի եւ օլիմպիական չեմպիոն Սերգեյ Բուբկան էր (Ուկրաինա)։ Նա հաղթեց 5 մ 80 սմ արդյունքով։

Իսկ չեխ ձողացատկորդուհի Դանիելա Բարտովան գերմանական Էրֆուրտ քաղաքում անցկացված մրցումներում աշխարհի նոր ռեկորդ սահմանեց՝ հաղթահարելով 4 մ 41 սմ բարձրությունը։ Բարտովան մեկ սանտիմետրով գերազանցեց նախկին նվաճումը։

Էստոնացի նշանավոր բազմամարտիկ Էրկի Նոոլն ու նրա անձնական հովանավորը՝ հարավկորեական «Հյունդայ» ֆիրման առաջին անգամ Տալլինում անցկացրեցին թեթեւատլետիկական յոթնամարտի մրցումներ, որոնց մասնակցեցին մի շարք երկրների մարզիկներ։ Առաջին տեղը գրավեց Լեհաստանի ներկայացուցիչ Շմարան, որին եւ հանձնվեց գլխավոր մրցանակը՝ «Հյունդայ» ավտոմեքենան։ Երկրորդ եւ երրորդ տեղերում են ռուսաստանցիներ Ալեքսանդր Ավերբուխը եւ Լեւ Լոբոդինը։

Ընթերցողներին տեղեկացրել էինք, որ նշանավոր արագավազորդուհի Իրինա Պրիվալովան, տեւական ընդմիջումից հետո հանդես գալով «Ռուսական ձմեռ» մրցումներում, մտադիր էր գրոհել 100 մ մրցապարծության աշխարհի ռեկորդը։ Սակայն անսպասելիորեն նա մասնակցեց 400 մ վազքի մրցումներին։ Նորամուտն անհաջող էր. կարճ տարածություններում աշխարհի ռեկորդակրուհին միայն 4-րդ տեղը գրավեց։

Վերջերս եթովպացի Հայլե Գաբրեսելասիեն աշխարհի նոր ռեկորդ սահմանեց 3000 մ վազքապարծությունում։ Սակայն դա երկար չտեւեց։ Մի քանի օր առաջ Բուդապեշտում անցկացված մրցումներում քենիացի Դանիել Կոմենը գերազանցեց ռեկորդը։ Այժմ այն 7 րոպե 24,9 վրկ է։

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

օրվա հետքով

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ ԲԱՔՎԻՑ

Հայաստանի նախագահի հրաժարականը կարող է հանգեցնել պատերազմի վերսկսման

Սա է Ադրբեջանի քաղաքական գործիչների կարծիքը

Նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի հրաժարականը կարող է հանգեցնել տարածաշրջանի իրադրության ապակայունացման, կմեծացնի հայ-ադրբեջանական ռազմաճակատում մարտական գործողությունների վերսկսման վտանգը: Հայաստանի նախագահի պաշտոնաթողությունն այսպես մեկնաբանեց Ադրբեջանի ազգային անկախության կուսակցության (ԱԱԱԿ) ղեկավար Էթիբար Մամեդովը: Նրա կարծիքով, հայ-ադրբեջանական հակամարտության կարգավորման խաղաղ գործընթացը ձախողման սպառնալիքի տակ է: «Հայաստանում ժամանակավորապես իշխանության գլուխ գտնվող անձը լուրջ բանակցություններ չի վարի եւ պատասխանատվություն չի ստանձնի», գտնում է Մամեդովը:

ԱԱԱԿ ղեկավարը գտնում է, որ Հայաստանի առաջիկա նախագահական ընտրություններում քաղաքական ուժերը ներկայացված կլինեն երկու խմբով՝ նախորդ նախագահական ընտրություններում ընդդիմության թեկնածու Վազգեն Մանուկյանի կողմնակիցներ եւ ներկայիս վարչապետ Ռոբերտ Քոչարյանի կողմնակիցներ: Մամեդովը կարծում է, որ այդ ուժերի պայքարը կարող է հանգեցնել երկու խմբերի դիմակայության եւ նույնիսկ զինված հակամարտության:

Նախագահ Տեր-Պետրոսյանի հրաժարականը լոկ Հայաստանի ներքին գործընթացը չէ: Դա տարածաշրջանում Ռուսաստանի եւ Արեւմուտքի դիմակայության նոր փուլ է: Սա է Մուսավաթ կուսակցության ղեկավար Իսա Ղամբարի կարծիքը: Նրա խոսքերով, Հայաստանում «խաղաղության» կուսակցությունը ձախողում է կրել եւ սրանում առկա է «Ռուսաստանի որոշակի շրջանակների» ծառայությունը: Հայաստանի նախագահի պաշտոնաթողությունից հետո խաղաղ գործընթացը հայտնվել է ձախողման եզրին, իսկ ռազմական գործողությունների վերսկսման հնարավորությունն զգալիորեն աճել է, ավելացրեց Մուսավաթի ղեկավարը: Ղամբարի կարծիքով, առաջիկա չորս-հինգ ամիսներին Հայաստանում չի լինի օրինական իշխանություն:

Մուսավաթ կուսակցության հայտարարության մեջ նշվում է, որ Հայաստանի իրավիճակը կարող է հանգեցնել բանակցությունների տեւական շրջափակման, Հայաստանի դիրքորոշման խստացման, հրադադարի ռեժիմի խախտման:

Հայաստանում տեղի է ունեցել զինվորական հեղաշրջում: Այն իրականացվել է Ռուսաստանի որոշակի շրջանակների օգնությամբ: Սա է Ադրբեջանի նախկին նախագահ, Ժողովրդական ճակատ կուսակցության ղեկավար Աբուլֆազ Էլչիբեյի կարծիքը: Համանման հեղաշրջում տեղի էր ունեցել Ադրբեջանում 1993 թ. հունիսին, երբ Բաքուն հայտարարել էր հաշտության իր պատրաստակամության մասին, բայց Ռուսաստանը թույլ չէր տվել կնքել, գտնում է Էլչիբեյը:

«Հեղաշրջումն իրականացվեց ռուսաստանյան ռազմական մեքենայի օգնությամբ, որը Հայաստան է առաքել զենքի հսկայական քանակություն: Տեր-Պետրոսյանի սխալն այն էր, որ նա թույլատրեց այդ զենքի մուտքը Հայաստան», ասաց Էլչիբեյը: Բաքուն պետք է բոլոր անհրաժեշտ միջոցները ձեռնարկի, որպեսզի Հայաստանում իշխանությունը տիրած ուժերը չկարողանան Ադրբեջանին անակնկալի բերել, համոզված է նախկին նախագահը:

ՌՅԱՍՄԱՆ ԱԼԻ
Բաքու

ԱՄՆ-ի պետդեպարտամենտի տեսակետը Արցախի հարցում

Օրս Արեւելյան Ամերիկայի հայ դատի հանձնախմբի նախաձեռնությամբ Բոստոնում Արցախին նվիրված հարցով ելույթ է ունեցել ԱՄՆ-ի պետդեպարտամենտի ներկայացուցիչ Վիկտորիա Նյուլընդը: Պատասխանելով իրեն ուղղված հարցերին, մասնավորապես Հարավսլավիայի սահմանների փոփոխության եւ Կովկասի սահմանների անփոփոխելիության հարցերում ԱՄՆ-ի որդեգրած երկակի դիրքորոշման վերաբերյալ, նա ասել է, որ առաջին դեպքում համաձայնությունը կայացել է կողմերի բանակցությունների արդյունքում, մինչդեռ Մինսկի խմբի նպատակն է ղարաբաղյան հարցով կազմակերպել երեք կողմերի հանդիպումը: Նյուլընդը շեշտել է, որ քանի դեռ կողմերի միջեւ համաձայնություն չի կայացել, Մինսկի խումբը կպաշտպանի Ադրբեջանի տարածքային ամբողջականությունը:

Այն հարցին, թե ինչո՞ւ բանակցություններից առաջ նախապայման է նկատվում հայկական զինուժի դուրսբերումը գրավյալ տարածքներից, պետդեպարտամենտի ներկայացուցիչը պատասխանել է, թե դա սխալ հասկացության արդյունք է: Ըստ նրա, բանակցությունները պետք է ընթանան երկու հանգրվանով, որոնցից առաջինում կլինեն նաեւ տարածքային փոխզիջումներ, իսկ երկրորդ փուլում կճշտվի Արցախի կարգավիճակը: Նավթի գործոնի վերաբերյալ Նյուլընդը նկատել է, որ Հայաստանը կարող է տնտեսապես ետ մնալ հարեւաններից: Ինչ վերաբերում է թիվ 907 օրինագծին, ապա ԱՄՆ-ը հավատարիմ կմնա վերջինիս գործադրմանը:

Այն հարցին, թե ինչո՞ւ նախագահ Քլինթոնը չի անդրադարձել Լ. Տեր-Պետրոսյանի հրաժարականին, Նյուլընդը հայտնել է, որ առաջիկա շաբաթ պետքարտուղար Մադլեն Օլբրայթն իր ելույթներից մեկում կանդրադառնա Հայաստանի վերջին իրադարձություններին: Նա ընդգծել է նաեւ, որ տարածաշրջանում խաղաղություն հաստատելու դեպքում նավթամուղներից մեկը կանցնի Հայաստանի տարածքով:

«ԵՐԵՎԱՆ» ՏԵՂԵԿԱՏՎԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

Գուլիեւ. Երեւանը եւ Բաքուն սոսկ դիտորդներ են

ԵՐԵՎԱՆ, 10 ՓԵՏՐՎԱՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ. Ադրբեջանի նախկին փոխվարչապետ եւ Միլի մեջլիսի խոսնակ Ռասուլ Գուլիեւը Վաշինգտոնում կայացած ասուլիսում հայտարարել է, որ թե Ադրբեջանի եւ թե Հայաստանի իշխանությունները անբավարար մասնակցություն ունեին խաղաղության գործընթացում: Նրանք ընդամենը ներկա էին որպես դիտորդներ եւ հետեւում էին ԵԱՀԿ հովանու ներքո անցկացվող բանակցություններին:

Ինչպես հաղորդում է «Ազատություն» ռադիոկայանը, Գուլիեւը քննադատել է Մինսկի խմբի առաջարկած ծրագիրը՝ համարելով, որ միջնորդները չափազանց ընդհանրացված մոտեցում ցուցաբերեցին, մինչդեռ անհրաժեշտ էր առաջ շարժվել քայլ առ քայլ, կոնկրետ առաջարկներով: Սակայն նույնիսկ այդ դեպքում, ըստ Գուլիեւի, անհնար կլինի հաջողության հասնել, քանի դեռ երկու երկրներում բռնապետական իշխանություններ են գործում: Մեր երկրները պետք է կարողանան վերահաստատել փոխադարձ վստահությունը, իսկ ընդունելի փոխզիջումների համար կառավարություններն անհրաժեշտ է հասարակական աջակցություն, ասել է նաեւ եւ ավելացրել. «Առանց ժողովրդավարական իշխանությունների այս խնդիրը անհնար կլինի լուծել»:

ՀՀ մամուլի տարածման գործակալությունը խոր վշտով ցավակցում է գործակալության առաքման բաժնի տեսակավորող

Արտյուշա Հայկի Գալստյանի

հարազատներին, նրա վաղաժամ մահվան կապակցությամբ:

ՀՀ ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԱՐԱԾՄԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹՅՈՒՆ

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԵՆՔ ՀՐԱՎԻՐՈՒՄ

երիտասարդ, բարետես վաճառողուհիների (անգլերենի որոշ իմացությամբ):

Մանրամասների համար այցելել Աբովյան փ. 15, սենյակ 17 կամ զանգահարել 56-53-85, 56-19-84

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

2 սենյականոց բնակարան, Ֆրունզեի փ. շենք 6, 34 բն., 5 հարկանի շենքի 5-րդ հարկում:

Հեռ.՝ 44-97-40, 58-18-41

(«Հայրենիք» կինոթատրոնի մոտ)

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

3 սենյականոց բնակարան Նորքի V զանգ.

հեռ. 64-93-89, 54-88-85

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

4 սենյականոց բնակարան

(Դավիթաշեն II թաղամաս, 3-րդ շենք, բն. 4)

Զանգահարել 72-89-83

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

36x7,5x15 մ չափսերով երկաթե ֆանդվող անգար, որը կարելի է օգտագործել որպես պահեստ, արտադրամաս, ինչպես նաեւ այլ նպատակներով: Անգարը տեղադրված է Երեբունու շրջանի Ջրաշեն գյուղում: Գինը՝ 2000 դոլար:

Հեռախոս 23-41-03, 57-42-46

ԲԱՑ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ
օժանդակության հիմնադրամի
Հայաստանի մասնաճյուղ
Արեւելք-արեւելք ծրագիրը

հայտարարում է Հայաստանում սոցիալ-մշակութային եւ գիտական ոլորտի հավաքի (սեմինար, կոնֆերանս, փառատոն, ցուցահանդես եւ այլն) կազմակերպման մրցույթ:

Արեւելք-արեւելք ծրագրի հիմնական խնդիրն է Արեւելյան Եվրոպայի եւ նախկին Խորհրդային Միության երկրների միջեւ հարթել համագործակցության եւ հաղորդակցության նոր ճանապարհներ, որոնք հնարավորություն կտան բացահայտել անցումային շրջանին հատուկ ընդհանուր խնդիրներ եւ մշակել հնարավոր լուծումներ:

Մրցույթին կարող են մասնակցել կազմակերպություններ եւ անհատներ, որոնց ծրագրի առաջարկները կհամապատասխանեն Արեւելք-արեւելք ծրագրի հիմնական նպատակին:

Առաջարկվող ծրագրի բյուջեն չպետք է գերազանցի 15000 ամերիկյան դոլարը:

Անհրաժեշտ է ներկայացնել ծրագրի անգլերեն եւ հայերեն տարբերակները:

Դիմումներն ընդունվում են մինչեւ 1998 թ. ապրիլի 20-ը:

Դիմումների ձեւերը կարելի է ստանալ Բաց հասարակության ինստիտուտի օժանդակության հիմնադրամի Հայաստանի մասնաճյուղի գրասենյակում:

Հասցե՝ Այգեձորի 53բ

Հեռ. 272119, 271713, 151088

ԲԱՑ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ
օժանդակության հիմնադրամի
Հայաստանի մասնաճյուղ
Արեւելք-արեւելք ծրագիրը
հայտարարում է մրցույթ

մասնակցելու **«Կրթության դերը կույրերի ինտեգրացիայի հարցում»** թեմայով սեմինարին, որը տեղի կունենա ապրիլի 17-20-ը, Նիժնի Նովգորոդում (Ռուսաստանի Ֆեդերացիա):

Սեմինարի նպատակն է կազմակերպել կլոր սեղան քննարկելու բարձրագույն կրթության ասպարեզում կույրերի ադապտացիայի սոցիալական եւ հոգեբանական բարդությունները, նրանց ինտեգրացիան հասարակության մեջ, նոր աշխատանքային տեղերի ստեղծումը, սոցիալական եւ հոգեբանական ադապտացիայի ժամանակակից մեթոդների կիրառումը:

Սեմինարը նախատեսված է տեսողության դեֆեկտներ ունեցող մարդկանց եւ նրանց խնդիրներով զբաղվող մասնագետների համար:

Սեմինարի աշխատանքային լեզուներն են անգլերեն, ռուսերեն, էսպերանտո:

Դիմումներն ընդունվում են մինչեւ 1998 թ. մարտի 10-ը:
Անհրաժեշտ է ներկայացնել.

- ինքնակենսագրություն
- երաշխավորագիր
- հիմնավորում, թե ինչով միջոցառումը որանով կնպաստի մասնակցի հետագա գործունեությանը

[illegible]
հետեւյալ հասցեով

[illegible]

Հեռ. 2[illegible]2119, 2[illegible]1[illegible]13

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԲԱՑ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ
օժանդակության հիմնադրամի
Հայաստանի մասնաճյուղ
Արեւելք-արեւելք ծրագիր
հայտարարվում է մրցույթ

«Անցման շրջանում գտնվող երկրների առողջապահական համակարգերի իրավական հարցեր» թեմայով սեմինարին մասնակցելու կապակցությամբ, որը տեղի կունենա մարտի 4-7-ին, Ալմաթիում (Ղազախստան):

Սեմինարի նպատակն է քննարկել այնպիսի հարցեր, ինչպիսիք են հասարակական առողջապահության իրավաբանական խնդիրները եւ դրանց լուծումը, հասարակության իրազեկությունն առողջապահական հարցերում:

Սեմինարին կարող են մասնակցել առողջապահության հարցերով զբաղվող հասարակական կազմակերպությունների ներկայացուցիչներ, իրավաբաններ, լրագրողներ, բժիշկներ, կառավարության ներկայացուցիչներ:

Սեմինարի աշխատանքային լեզուն ռուսերենն է:

Անհրաժեշտ է ներկայացնել.

- ինքնակենսագրություն (CV),
- երաշխավորագիր,
- հիմնավորում, թե որանով միջոցառումը կնպաստի մասնակցի հետագա գործունեությանը

Դիմումներն ընդունվում են մինչեւ 1998 թ. փետրվարի 16-ը:

Ավելի մանրամասն տեղեկությունների համար դիմել Հասմիկ Բեգլարյանին, Բաց հասարակության ինստիտուտի օժանդակության հիմնադրամի Հայաստանի մասնաճյուղ, հետեւյալ հասցեով.

Երեւան 19, Այգեձորի 53բ

Հեռ. 272119, 271719, 271713

Ուզո՞ւմ եք նիհարել
առանց դիետայի եւ
ֆիզկուլտուրայի:
Զանգահարեք
52-93-53
ժամը 9-18-ը

«ՍՓՅՈՒՌ» ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ - ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԵՎ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ
հեռախոսով (589167, 581351) - պարբերաբար հրատարակվող տեղեկագրերով - մագնիսական սկավառակներով - INTERNET ցանցով (http://www.arminco.com/...)

«Տիգրան Մեծ» հրատարակչության տպարան, Երեւան 23, Արշակունյաց 2. Գրանցման թիվ 65. [illegible] 69149. Պատվեր 757. Տպաքանակը 3500. Ստորագրված է տպագրության 10.02.1998. Գինը 100 դրամ

digitised by A.R.A.R.@